درعليه‌ده غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Հայ գրագրաց ընտիր հանդէս
á la Direction du Journal "AREVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	բշ.
» » » »	վեցամսեայ	70	»
» » » »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	Ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115
դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:

Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

ԱՋ ՈՒ ՁԱԽ

ՆԱՓՈԼԵՈՆԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՑՕԴՈՒՄԸ

Մասիսի վերջին թիւին մէջ, Գիմմէն՝ որ անծանօթ մը չէ մեր ընթերցողներուն ալ, կարգ մը յիշատակներ քրքքած էր Բերայի երբեմնի Նարեկեան վարժարանէն, որուն բաւական ժամանակ աշակերտած է եղեր, թէեւ աւելի հին տարիներուն։ Առիթ ունենալով անէջքոտներու այդ փունջը, որմէ տակաւին առաջին մաս մը միայն հրատարակուած է, կը փորձուիմ ալ մէկ համբորդութիւն մը ընել յիշատակներուս մէջ, պատերազմելու համար ներքին կեանքը այդ հնօրեայ վարժարանին՝ որ արդի խաեանին տեղը կը բռնէր երբեմն, և որուն Յովհաննէս էֆէնտիի մահն ալ այժմէութիւն մը կու տայ այսօր։

Իրենց ինքնութեան մէջ չեմ գիտեր թէ այս յիշատակները ի՞նչ օգուտ կրնան ունենալ. ապահովաբար օրինակելի բան մը չկայ անոնց մէջ, ոչ ալ քաղելիք դաս մը. հետաքրքրական տօքիւմանտներն են միայն հնութեան վարժարանի մը պատմութեան, որոնք անշուշտ ի. արու չպիտի կարելին օրին մէկէ՝ լիակատար ամբողջութիւն մը կազմելու համար, և որոնք ժամանցի նիւթ հայթայթելէ ուրիշ բանի չեն կրնար ծառայել այսօր, իրենց այս կցկտուր վիճակին մէջ։ Եւ հիշդ այդ է պատճառը ոչ ես ալ ինքզինքս չեմ յոգնեցներ կապ մը դնելու անոնց մէջ, ու կ'արձանագրեմ հոս, առանց ո՛ և է խնամքի, ճիշդ այն կարգով որ միտքս կ'իյնան։

* * *

Այն թուականին ուր ես վարժարան մտայ, Գիմմէն նկարագրած հատուածը, կոնտակ Միսիս Գիրգորիկը տակաւին ընդհանուր հսկողն էր վարժարանին, կարծեմ ան-ատեն առանց Տիսուչի միացած։ Հայրս՝ աւանդական «միսը քեզի, ոսկորը ինծի» անոր ըսած էր առաջին անգամ, կատարեալ իրաւունք տալով իրեն որ կրցածին չափ խստութեամբ վարուի հետս։ Եթէ չեմ սխալիր, օրի բարեկամութիւն մը զանոնք իրար կը միացընէր ան ատեն, պա ադայ մը՝ ուրիշ սկիզբները ես չահեցայ, քանի որ վարժարանին մէջ Միսիս Գրիգորիկին պաշտպանեալներէն մէկը կը նկատուէի։ Այդ հանգամանքը հաւատացէք որ պզտիկ բան մը չէր այդ ատեններուն՝ ուր հոգաբարձութեան նմանող մարմնի մը քիթէն բռնած ըլլալով ու մանաւանդ վարժարանին վրայ հսկողութիւն մը չգտնուելէն քաջալերուած, տեսակ մը առհարկու համբաւ չենած էր Միսիս Գրիգորիկը, նախ իր սպառնալիքներով՝ որոնք ամէնէն սեռերեւայթլի պատիժները կը տնօրինէին օդին մէջ, և յետոյ այն ահագին քանակով՝ որուն ծանրութիւնը երբեմն ես ալ ափիս վրայ զգալու հարկին մէջ կը գտնուէի՝ հակառակ իմ պաշտպանեալի հանգամանքիս։ Կը հասկընաք անշուշտ թէ այդ պայմանները նպաստած էին մարգուկին որ կատարեալ սարսափ մը ներշնչէ անխտիր ամէն աշակերտի վրայ, բացի մէկէն՝ որուն համար «Օրիորդին եղբայրն է» կ'ըսէին։

Իրականին մէջ չիտակը չեմ գիտեր թէ ասա՛նկ էր, բայց վերջապէս տեսակ մը խնամութեան կապ կար տղուն և Օրիորդին միջեւ որ զինքը կը պաշտպանէր քանակին չահատակութեանց դէմ։ Ան ատեն բնաւ չէինք հասկնար թէ օրիորդին հետ ազգականութիւն մը ինչպէս այդ ատենի հրաշալի ազդեցութիւն մը կրնայ ընել քանակին վրայ՝ որուն հեղինակութիւնն ու զօրութիւնը բացարձակ էր մեր աչքին. միայն, ամէն անգամ որ ծեծի սպառնալիք մը ունենայինք ուսերնուս վրայ, կ'երթայինք Օրիորդին ու կ'աղաչէինք որ Միսիս Գրիգորիկին քանակին վրայ ունեցած հրաշալի ազդեցութիւնը մեզի համար ալ բանեցնէ։ Եւ Օրիորդը,—այրիի հանգամանքը ստացած գեղանի կին մը որ կարծեմ մեռած է,—կը խոստանար մեզի համար ալ բարեխօսել Միսիս Գիրգորիկի... քանակին։ Ու պէտք կայ ըսելու թէ միշտ կը յաջողէր։

Եւ սակայն ամէնէն մեծ դժբաղդութիւնը հոն էր որ «Օրիորդին եղբայրը» քիչ մը չափէն աւելի կը չահագործէր իր վայելած պաշտպանութիւնը, և փոխանակ պարզ չարաճճիութիւններով կամ անտես աղբոր հետ իյնալով զոհանալու, անպատիժ մնալէն քաջալերուած՝ քիչ մըն ալ մեր հոգին բերաննիս կը բերէր։ Ամէն օր կոիւ ունէինք սրահին մէջ, ամէն օր կործանում կ'ելլէր դասարանը, և ամէն օր, հակառակ ո՛ և է յանցանքի մը չունենալնուս, մենք կ'ըլլայինք պատժուողը։ Տղուն արարքը որչափ ալ ծանր ըլլար, Օրիորդին բարեխօսութիւնը կը յաջողէր զսպել քանակին տրամադրութիւնները, որոնց համար աւելորդ ըսել թէ մենք կ'առնէինք չարունակ։

Եւ որովհետեւ անկարելի էր այս կացութեան մէջ աւելի երկար ատեն դիմանալ, օրին մէկը, տաս տասնչորհինգ հոգի որոշեցինք լաւ տիրոց մը տալ «Օրիորդին եղբօր» առանց մտածելու թէ մեր ընթացքը կրնար ծանր հետեւանքներ ունենալ մեզմէ իւրաքանչիւրին համար։ Տղոց որոշումը գործադրութիւն կը նշանակէ։ Գաղափարը յղացած օրերնիս իսկ, գնդարի պահէ մը օգտուելով բակը իջանք տղուն հետ, և ամէն մէկս մէյմէկ վառելափայտի կտոր առած՝ յարձակեցանք խեղճին վրայ ու գրեթէ տասը վայրկեանի չափ անխնայ ծեծելէ ետքը քուրջի պէս գետին ձգեցինք։ Ի զուր կը պաղատէր որ դադրեցնենք ծեծը, բայց մէկ մարդ կ'ընէ։ Եղածը եղած էր ալ։ հաս մը պակաս, հաս մը աւելի՝ պատիժը միշտ նոյնը պիտի ըլլար անշուշտ։

Այն օրը գալրոցը իրար անցաւ։ Միսիս Գրիգորիկ փորը առէլին ձգած, բակ վազեց եկած ազմուկին, պոչի պէս ետեւէն ունենալով Օրիորդը որ կրցածին չափ ուժով ճառեր կը կարդար մեր գլխուն, առանց մոռնալու լուսանքն ու նախատինքը։ Գործերնիս բուրդ էր. ազատում չկար։ Ամէնքս ալ՝ տնտես աղբոր հոգատարութեամբ կարգով վեր տարուեցանք, ու պատին երկայնքը կեցանք սպասելով միսիս Գրիգորիկին՝ որ բակին մէջ Օրիորդին հետ կը խորհրդակցէր տրուելիք պատիժին վրայ։ Բաւական մնացինք այդպէս, գրեթէ ժամու մը չափ, ու վերջապէս սոսկումով տեսանք որ Միսիսին փորը դռնէն ներս կը մտնէ, Օրիորդը ետին ձգած... ։ Կ'ըմբռնէք վիճակնիս, անանկ չէ՞։ Ապահովաբար ծեծէն ու քանակէն չէ՛ որ կը վախնայինք այդ պահուն։ քառորդ կամ կէս ժամ տեւելիք ցաւի մը դաղափարը չէր որ սոսկում կ'ազդէր մեզի, հապա արտաքսումը, ինչ որ ամէնքս տունն ալ երկար բարի բացատրութիւն տալու և թերեւս ծեծ մըն ալ հոն ուտելու հարկին մէջ պիտի դնէր։ Ամէն պարագայի մէջ, արագադրով կը սպասէինք պատժին՝ որուն ծանր ըլլալիքը դժուար չէր գուշակել. տիպցին ատեն «Օրիորդին եղբօր» ականջին մէկ կտորն ալ թուեր դացեր էր չեմ հո՛ն կը տեսնես, գալրոցին համար 1825 Մայիս 15 ին բերուած կիրը, չախախ. ատաղձը, հայրն, յիշուելէ զատ, յիշուած են Էքիզեան Մահտեսի Յովհաննէսն ու Սիմաւոնեան Աղասին անունները։ Այդ հաշուեմատեանին մէկ ծայրն ալ կը կարդաս. «Ամենայն չարաթի կիւնդելիկաց տուեալ դրամն է գումարն 18553։ Գրիգոր Պապօեան՝ այս շինութեան խնդիրը իր մէկ նախասիրական գործը համարելով, ուզած էր որ Մալթայէն յիշատակ բերուած Նէլսընի երկու „արձաններն ալ՝ Ս. Մեսրոպեան վարժարանի մերի յարկին ներքին դռանը ճակատը դրուին։ Գալրոցին վերակառուցման պարագաները նշանակուած են Ս. Մեսրոպեան վարժարանի յիսնամեայ յոբելեանին նկարագրութեան առթիւ, և 1875ի Աբեղեան Մամլոյ մէջ յիշուած էր թէ՝ Մեսրոպեան վարժարանի շինութեան արձանագրութեան մասին վէճ մը ծագեցաւ։ Գրիգոր Պապօեան բաւական վիրաւորուելով՝ դժուարեցաւ։ Ի՞նչպէս չէ ուզուած այն ատեն յարմար նկարագրութեամբ մը այս կէտը պարզել կամ ճշտել իր մանրամասնութիւններովը։ Արդէն ինչ է եղած զրժութեան չարժառիթը։

Նորոգ կառուցեալ Ս. Մեսրոպեան վարժարանի դրան ճակատին վրայ հետեւեալ կերպով պատրաստուած յիշատակարան մը պիտի դրուի եղեր.— «Դպրատունս այս ի հիմանց նորոգ կառուցաւ արդեամբք և ծախիւք Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյս Զմիւռնիոյ, յառաջնորդութեան ակրաբահ քաջաքիս Տեառն Ստեփաննոսի Ենովքեան, եւ ի վերակացութեան Գրիգոր Աղայի Պապօեան, ի վարժումն օրհնեալ Ազգիս մեռաբոյս մանկանց։ Յամի Տեառն 1825, Նոյեմբեր 15։» Ցանկարծ վիճաբանութիւն մը կը ծագի ու պայքար կը մղուի, և գրժութիւնը ու եռամղութիւնը այնչափ կ'արձարձին և առաջ կը տարուին, որ կը սպասուին վերոյիշեալ յիշատակարանին մէջէն բառնալ ի վերակացութեան Գրիգոր Աղայի Պապօեան բառերը։ Գրիգոր Պապօեան ընդ առաջ կ'ելլէ հարանեկան թափօրին։ Փեսային ծնողքը ամէն ջանք կ'ընեն իրենց հարսը լաւ ընդունելու համար։ Տան արտաքին մասը չքեղօրէն զարդարուած է լապտերներով, դրօշներով, սրահներով, ծաղկեպսակներով։ Ներքին մասը պճնուած է մարմանդի, ծաղիկներու և վերտառութեանց գալարուն զարդարանքներով։

Թափօրը բակին արեւելակողմէն պէտք է ներս մտնէ, և երբ տուն հասնի, միջնորդը երկու անգամ հարսէն կը խնդրէ որպէս զի գահաւորակէն դուրս ելլէ։ Երաժշտական կազմեր կը նուագուին նոյն միջոցին։ Հարսը երրորդ խնդրանքին վրայ միայն գահաւորակէն դուրս կ'ելլէ, բայց դժկամակութեամբ։ Կիները պէտք է բռնութեամբ փեսային տունը առաջնորդեն զայն։ Փեսան ալ երեք անգամ կոչուելէ յետոյ միայն երեւան կ'ելլէ և կ'երթայ հարսին ձախակողմը կը բազմի։ Տրուած նշանի մը վրայ՝ հարս ու փեսայ երեք անգամ կը ծնրադրեն, մինչեւ գետին ծռելով։ Յետոյ հարսը իր ամուսնին առջեւ կը խոնարհի, ի նշան հպատակութեան։ Փեսան, կնքահօր թախանձանքներուն վրայ՝ իր ապագայ կնոջ առջեւ կը ծնրադրէ բազմաթիւ զաւակներու ծնունդը բարեմաղթելով։

Երբ այս ձեւակերպութիւնները աւարտին, ամուսնական արարողութիւնը կատարուած կը համարուի գրեթէ, որովհետեւ ուրիշ ձեւակերպութիւն մըն ալ կայ զոր պիտի նկարագրենք քիչ մը վարը։ Այդ միջոցին երաժշտութիւնը կայ ելի եղածին չափ ազմկալից է և հրթիռները պակագրութեան կատարումը կը ծանուցանեն հեռուն։

Ամուսնական արարողութիւնը կը վերջանայ հացկերոյթով մը։ Զինական սովորութեան համաձայն, կին մը չի կրնար իր էրկան և զաւակներուն հետ ճաշել, բայց ամուսնութեան օրը բացառութիւն կը կազմէ։ Հարս ու փեսայ ճաշասրահ մըտնելէ առաջ՝ երկու բաժակներ կը լեցնեն, ոչ նոյն պարունակութիւնը իրարու կը խառնեն մէկտեղ խմելու համար, ինչպէս սովորուս միացման, ինչքերու հաւասարութեան, ուրախութեանց բաժանման։ Զախորդութեանց, դժբաղդութեանց վրայ չի խօսուիր բնաւ, որովհետեւ կինը վստահ է թէ այդ մասին ամէնէն մեծ բաժինը իրեն պիտի իյնայ։

Այս հանդիսաւոր բաժակաճառէն յետոյ, փեսին թեղանիքէն կանանչ թաշկինակ, իսկ կնոջ թեղանիքէն կարմիր թաշկինակ մը հանելով՝ իրարու կը կապեն զանոնք. մէկ ծայրը փեսան կը բռնէ, իսկ միւսը հարսը, ու այսպէս ճաշասրահ կը մտնեն։ Սակայն մինչեւ այդ պահուն փեսան իր կնոջ ֆիզիքականին վրայ գաղափար չունի. միջնորդին խօսքերէն միայն կրցած է դատել անոր ֆիզիքական գեղեցկութիւնը։ Բայց ատենը եկած է ա՛լ այդ գաղտնիքը պարզելու։ Եթէ միջնորդին հաւաստածէն շատ հեռու գտնուի հարսին ֆիզիքականը ու խստացուած գեղեցկութեան մը տեղ ահեղի տգեղութիւն մը ցցուի իր առջեւ, փեսան ապատ է ամուսնութիւնը խզել և ամբաստիկ կերպով վռնտել հարսը, բան մը զոր չի կրնար ընել հացկերոյթէն յետոյ։ Այս պարագան շատ հազուադիւտ է. բաւական է որ հարսը երիտասարդ ըլլայ. Զինացիի մը համար կիները իրարմէ շատ տարբերութիւն չունին. անկա աւելի ոտքին պզտիկութեան կը նայի քան դէմքին սիրունութեան, մանաւանդ որ ոտքերուն պզտիկութիւնը կրնայ ստուգել դիւրաւ։

Մնացեալ եռքը հարսը իրեն յատկացուած սենեակը կ'առաջնորդուի էրկան կողմէ։ Նորապսակ կինը սեղանի մը վրայ կը գտնէ դերձան, մեռաքս, մկրատ, որոնք պերճախօսօրէն կը յայտնեն իրեն թէ թելնթութիւններ ընելու, պճնուելու ատենը անցած է ա՛լ, այնուհետեւ պէտք է աշխատիլ։

Ընթերցողները թերեւս խորհին թէ հարս ու փեսայ, իրենց ունեցած կարճատեւ տեսակցութենէն յետոյ փոփոխին լաւագոյն կերպով ճանչնալ և գէթ մեզբալուսնի առաջին օրերուն գլուխ գլխի երկար տեսակցութիւններ կ'ունենան։ Բայց Զինացիները այդ քան զգայուն էակներ չեն. անոնց համար նուաստութիւն մըն է այդ ատենքան իր կնոջմով զբաղիլ։ Երբ ցորեկ ատեն տեսնէք նորապսակ ամուրը, օտար կը կարծէք իրարու նկատմամբ։ Կինը առանձնացած՝ տան գործերով կը զբաղի, իսկ ամուսինը դաշտ կ'երթայ, կը պտրտի, իր ընկերներուն հետ կը զուարճանայ, առանց մոքէնանցընելու իր կինը, որպէս թէ գոյութիւն չունենար ան։ Գոլովի խօսք մը անգամ չուղղեր իր կնոջ։ Աւելին կայ՝ ծաղրուելու վախէն «կինս» չըսեր երբեք այլ «կրակ վառողս, տնեցիներէն մէկը» «տղոցս մայրը»։ Կինն ալ իր երիկը կը կոչէ «տէրս», «գործակատարս»։ Հայր ու տղաք առանձին կը ճաշեն, որոնց կը սպասարկեն կինն ու աղջիկները. այս վերջինները անոնց ճաշը աւարտելէ յետոյ միայն կրնան ճաշել։

Երբ կինը մեռնելու վրայ է, ոչ օք իրար կ'անցնի, գեղ ու գարմսն կը հասցընէ. «Բե՛հ, կ'ըսեն, զրամ ունի, ուրիշ կին մը կ'առնէ»։ ան է բովանդակ գամբանականը խեղճ չենացի կնոջ։

Ինչպէս նախորդ յոդուածի մը մէջ ըսինք, աղքատները, միջին դասակարգի պատկանողները հարուստներուն չափ պերճանք ցոյց չեն տար այս առթիւ։ Թանկագին քարերուն տեղ կը գործածեն ապակիկ մարգիտներ ու մետաքսեղէնին տեղ գուներոր բամպակեղէն հագուստներ։ Երբեմն ծախքերու խնայողութիւն ընելու համար, երկու ամուսնութիւններ մէկտեղ կը կատարեն։ Ու այս պարագային շատ անգամ ամուսնութիւնը կը կատարուի բնակարանի փոփոխումով միայն։ Ծնողները սակայն կը խօսին. «Աղջիկդ կուռեթան կու տաս տղուս, ես ալ աղջիկս սղուզ կու տամ լմնցաւ գնաց»։ Ասիկա կ'ապացուցանէ որ Զինացիները ամուսնական արարողութեան մէջ երկու ծայրայեղութիւն կը սիրեն կա՛մ բազմաթոյս հանդիսաւորութիւններ և կամ բոլորովին անշուք։

Վ. ԵՐԶ Զ. Ն.

ՖԵՆԱԴԱՏԱԿԱՆԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

5. Քարնաքի մեհեանին սիւներուն մասին մեր տեղեկութիւնը քաղած ենք Սէնեսպոսէ, որ իր դիրքը յօրինած պահուն ունեցած է իր առջեւ ոչ նուազ ծանրակշիռ հեղինակութիւններ (ի մէջ այլոց Perrot. Histoire de l'art dans l'antiquité)։ Վիկտոր Տիւրիի՝ ալ 134 կը գրէ (Petite histoire générale p. 22)։

6. Բարշամի համար մեր ըսելիքը պարզ է. բազմաթիւ հեղինակներ չեն ճանչնար որ Բարշամ տեղ մը ունեցած բլլայ ասորեստանեան Պանթէոնին մէջ։ Բարշամ ասորերէն (Syriaque) բառ մըն է (Հ. Բ. Սարգիսեան. Ագաթանգեղոս. էջ 129.— Ա. Վ. Ստեփանէ. Մովսէս Խորենացի. ծնթ. 275), և մանաւանդ բար միայն ասորերէնի մէջ գոյութիւն ունի և յետագայ դարերու մէջ գործածական եղած է։ Եթէ Նինիրը նոյնացնել կ'ուզուի հայ Բարշամիի հետ, այդ նոյնացումը չի կրնար արդարանալ։ Շատեր արդէն հայ Պանթէոնի Բարշամիին նոյնացուցած են Բաալ Շամինի հետ։ կ'ըսուի ուրիշ տեղ մը թէ քաղդէական դիցաբանութիւն յունական և հայ Պանթէոնին վրայ։ Ճշմարիտ է որ Պ. Ծալեանի հեղինակութիւնը ուսումնասիրութիւն մը չէ, այլ ուսուցման սահմանուած դասագիրք մը։ Երբ այդ դասագրքին մէջ Նինիրի ու և է շահատակութիւնները չեն ներկայացուիր և տակաւին աշակերտը լսած իսկ չէ Հէրակլէսի անունն ու գործերը, այդպիսի աղբա մը կամ մերձեցում մը, ինքին աննպատակ և մանկավարժական սկզբունքներու գլխովին հակառակ, ի՞նչ օգուտ կրնայ ունենալ աշակերտին մտքին զարգացման համար։ Ակէ զատ, դասագրքին 38 էջին մէջ գտնուելիք գէթ տող մը որ մեզի ցուցնէր քաղդէական դիցաբանութեան ազդեցութիւնը հայ Պանթէոնին վրայ.— Նանա՛ն. oh! c'est trop!

7. Ըսած էինք թէ որոշիչ կոչուած գիրը, առարկան կամ նոյն իսկ պատկերն էր արձանագրական նախընթաց նշանագրին ձայնական կամ գրական արժէքին։ Պ. Ծալեան կը յայտնէ թէ որոշիչը չփոխած ենք գաղափարագրին կամ փակագրին հետ։ Եթէ ըսել կ'ուզուի թէ որոշիչի մասին մեր տուած բացատրութիւնը կը պատչաճի գաղափարագրին կամ փակագրին, կը կասկածինք որ Պ. հեղինակը ոչ միայն որոշիչը լաւ չէ ըմբռնած այլ նաեւ գաղափարագիրը։ Պարզ առաջարկութիւն մը։ Եթէ մեր բացատրութիւնը գաղափարագիր կամ փակագիր կը հասկցուի, պատրաստ եմ քննադատի բոլոր իրաւունքէս հրաժարիլ։ Պ. Ծալեանի առաջ բերած օրինակը աստիճան մը իմ բացատրութիւնս կը հաստատէ արդէն։ կը յանձնարարենք որ Մասբէրոյի 709 էջը լաւ կարդայ, գաղափարագրութիւնը (idéographie) լաւ ըմբռնելու համար։ Ինչպէս սակայն կը խնդրենք 738 էջի ամբողջութեան ուշադրութեամբ կարդացուիլը։ սրպէս զի անկէ վերջ համարձակութիւն առնուի ըսելու թէ մենք թէ ինք Մասբէրոյի տողերը սխալ հասկցած ենք։ Եթէ սխալ հասկցած ենք, կը խնդրենք խնամարհաբար որ այդ առաջ բերած տողերը թարգմանել ու բացատրելու բարեհաճութիւնը ունենայ. անկեղծարար կ'ըսենք թէ մեծապէս երախտապարտ պիտի ըլլանք իրեն, եթէ տարբեր բան մը սորվեցնէ մեզի։

8. Երբ թուականներուն կու գայ կարգը, Պ. Ծալեան իր առարկութիւններն ու երկար բացատրութիւնները առաջ կը քշէ այն թուականի մասին որուն լուծումը հետեւեալ է։ Իրաւ Սարգոն 722ին վեհապետ հռչակուեցաւ և նոյն ժամանակ Շուշանեան մէջ խռովութիւն մը ծագեցաւ։ Բայց Սարգոն կարելի եղածին չափ շուտ վազեց դէպ ի Շուշանան. le nouveau roi courut «au plus pressé». գործողութիւնը արագ կատարուեցաւ և Սարգոն գարձաւ Պալեստինի դէմ. puis «se hâta» de tourner ses armes contre la Palestine։ Պաշարումը երկար չտեւեց. Սամարիա առնուեցաւ։ Մասբէրոյի այս բացատրութեանց վրայ հիմնուելով (p. 419 – 420) 722ին գրինք Սամարիոյ գրաւումը։ Բայց կը փափաքինք որ Նինուէի

«Նախ սիրեցելոյ եղբօրն մերոյ Իսահակ և առաջնորդին մերոյ Աստուածատան վարդապետին։ Մեղսաքաւիչ քահանայից, քառաղարդ Թէոլոգաթաւորաց, դոյլիւքզեղուն Մեծատանց, հարազատ գանձապետաց, հանճարեղ վաճառականաց եկաց և բնից երկրունեարց և մուսափիրներաց, վայելչագործ Արհեստաւորաց, մեծամեծաց, և փոքրունց, արանց և կանանց, ծերոց և տղայոց, երիտասարդաց և կուսից, և ամենայն չափու և հասակի տիոյ և կարգի ի Քրիստոս Աստուած հաւատացելոցդ, Ամէն։»

Ի՛ն վերջը գրուած է՝

«Գրեցաւ ի ԹՄԴ թո ականն Օգոստոսի գ. ին առ դրան Սրբոյ Աթոռոյս Էջմիածնի։»

* * *

Ա. Ց. ԱՑՎՈՒԹԵԱՆ

(Շարունակելի)

—)(4)(—

ՅՈՆԻԱԿԱՆ

ՀԱՅ-ԳԱՂՈՒԹԻ ՆԱՇԱՊԵՏՆԵՐԷՆ

Գրիգոր Աղա Պապօեան՝ ակամայ ընդունած է շինութեան հոգաբարձութեան այս ծանր պաշտօնը և իր ազդեցութեամբ ու մտքի կորովով՝ ամէն տեսակ յարակից դժուարութեանց յաղթած է, ու բարոյապէս և նիւթապէս զոհողութիւններ ընելով՝ դպրոցի վերաշինութեան գործը ընդհանուրին բաղձանքին համեմատ վերջացուցած է։ Ս. Մեսրոպեան վարժարանի սոյն վերաշինութեան առթիւ եղած ծախուց մանրամասն հաշիւները՝ յատուկ տետրակի մը մէջ, Գրիգոր Պապօեանի գրովը՝ տակաւին կը մնան Պապօեան գերդաստանի անդամներուն քով։ Ա. դ հաշուեմատեանը՝ ես ալ տեսած ու մանրամասնօրէն քննած եմ։

Գրիգոր Պապօեանի յարաբերութիւնը՝ միայն չէր տարածուէր Ազգ. Պատրիարքարանի շուրջը։ Ցոնիական ափունքը. այլ իր յարաբերութեանց շրջանակը ընդարձակ էր։ Երուսաղէմէն սկսեալ մինչեւ Սիս և Ս. Էջմիածնայ Մայր-Աթոռը, մտերմական յարաբերութիւններ հաստատած ու մշակած էր։ Պոլսեցի Աղեքսանդր Բ. Գարաթաշ կաթողիկոսին մէկ գեղագիր կոնդակը տեսայ Պապօեանց քով։ Այդ կոնդակին մէջ յիշուած էր՝ նոյն ատենուան Զմիւռնիոյ Առաջնորդ Սահակ «Ահագին» կոչեցեալը, որ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյն համար 32 մմով արծաթակուռ Ջահ մը, և ուրիշ նուէրներ ըրած է։ Հետաքրքրական է կոնդակին ծաղկագիր յառաջաբանը, զոր անփոփոխ կ'արտագրենք հոս։

Նոյնպէս Էօտէմիշի Ս. Հռիփսիմէ եկեղեցւոյ զարդերուն մէջ, ունին յիշատակներ, ընդ որս՝ նշանաւոր վարագոյր մը, Էքիզեան Պարոն Խաչատուրի որդւոյ Յարութիւնի։ Լայլն։

կործանման թուականին կամ ուրիշներու վրայ ալ իր առարկութիւնները մէջտեղ հանէր Պ. Մալեան, որ իր դասագիրքը դրած պահուն ապահովաբար չու

իր մօտ Մասբէրոն. եթէ ունենար, տարբեր կերպով պիտի չարտէր։ Հռոմի հիմնարկութեան թուականին վրայ մեր կարծիքը վերը յայտնած ենք։—Մարդիկէի անկման թուականը (546), ծանրակշիռ հեղինակութիւններէ ընդունուած է։ Ունգէր, Գելցեր, Լընոման մերձաւորաբար նոյն թուականը կուտան։ Նորէն կը կրկնենք թէ, ըստ Մասբէրոյի 546 թուականը Նարուսնահիլի տարեգրքին գիւտին շնորհիւ, ամէնէն հաւանական թուականը կը դառնայ։

9. Ասորեստանի վերաբերեալ բան մը ասորական անուանել, պատմական և աշխարհագրական սխալ մըն է։ Ասուրական ձեւը, զոր Պ. Մալեան սաւսման չքմեղացուցումով մը (անարդարանալի միանգամայն, քանի որ դասագրքին նուազ վրիպակի ցանկ մը ունէր) հրապարակ կը նետէ, կրնար ընդունիլի, եթէ փոխանակ Ասորեստանի՝ Ասուր գործածած ըլլար, logique ըլլալու համար։

Ասորեստանական կամ Ասորեստանեան բառը մեզի համար կազմութեամբ ու ճաշակով անթերի բառ մըն է։ Սխալ բառ մը գործածելէն ալ ազկի չէ։ Գիտէ՛ք fաղցրանիշիւնը և գործածենք։

10. Բաղդէական տաճարներուն եօթը աշտարակներուն գոյները սխալ դրուած են, ըսած էինք։ Մենք հետեւած ենք Սենեռոպոսի (Histoire p. 194)։ Հարկ չկայ ըսելու թէ Սենեռոպոս ըստիր հեղինակութիւններ իր առջեւ ունեցած է։—Պ. Մալեան որ նոյն իսկ Սենեռոպոսի վկայութիւն ալ առաջ կը բերէ, կը կարծուի թէ լաւ մը չէ կարդացեր զայն։—Այս առթիւ յայտնենք թէ մենք չուզեցինք ըսել որ քաղդէական դից անունները յիշուած չեն, այլ մեր գրութեան կարգէն իսկ դատելով, դիտել կ'ուզէինք թէ մոլորակներու յունական անուններուն (որոնք յունական դից անուններ են միանդամայն) փոխան քաղդէականները հարկ էր գործածել։ այսպէս։ Իսաար, Նիներ (Երեւակ), Մարդուկ (Արամազդ), Նէբո կամ Նաբու (փայլածու), Նէրգոլ (Հրատ), Սին (Լուսին), Շամաշ (Արեւ)։ Կը յուսամ որ այս տողերս Պ. Հեղինակին ապշումը կը փարատեն այլեւս։

11. Գանք պատմութեան դասագրքին աղբիւրներուն։ Պ. Մալեան կը յայտնէ թէ առոնցմէ մէկը և գլխաւորը ոչ թէ Սուինտընը այլ Ռոլինսընը եղած է։ լա՛ւ. չհաւատալու պատճառ մը չունինք։ բայց նկատելով թէ Պ. Բիւրքճեան գլխաւորապէս հետեւած է Սուինտընի, ինչպէս հարկ է բացատրել այն բառացի յանախադէպ նմանութիւնները որոնք կան Պ. Բիւրքճեանի և Պ. Մալեանի դասագիրքերուն միջեւ։ Պ. Բիւրքճեան հաւանական չէ որ Ռոլինսընի հետեւած ըլլայ։ քանի որ իր հետեւած հեղինակներուն (Մասբերո, Տիւբիւ, Ուիլարտ, մանաւանդ Սենեռոպոս) մէջ չկայ անոր անունը (Տես։ Բիւրքճեան, Յառաջաբան)։ Կ'երեւի պատմութեան աղբիւրները որոնցմէ Պ. Մալեանի շատ դժուարին եկած է։ հարկ չկար յուզուելու, մեր քննադատի իրաւունքէն անդին չէինք անցած։

12. Կ'առարկուի նաև իբր վերջաբան թէ մենք զօրաւոր մարմամբ մը ունեցած ըլլանք մեր դիտողութեանց թիւը ստուարացնելու։ Եթէ այդ ըլլար մեր նպատակը, կրնայինք տակաւին անոնց թիւը աւելցնել։—Այսպէս կը դրէ Պ. Հեղինակը 1. Պերկամա (էջ 99.105,116) որ հայերէն ճշգրիտ տառադարձութեամբ պէտք է ըլլայ Պերգամա, 2. Սասանեան պետութեան հաստատման թուականը ոչ թէ 225 (էջ 105), այլ 226 է, ինչպէս կը ցուցնէ Նէօլդէքի (որուն այս մասին ուենեցած հեղինակութիւնը անվեմելի է) կազմած ժամանակագրականցանկը։ 3. Բառարանին մէջ կ'ըսուի (էջ 114) «Լեզուաբանութիւն. լեզուներու քննական ուսումը, բանասիրութիւն։» Լեզուաբանութեան և բանասիրութեան սահմաններն ու հետաքրքրութեանց կալուածները տարբեր են (A. Hovelacque. La Linguistique. p. 1–9)։

4. «Նին կամ Բար (Բար-Շամին=անուամբ՝ Բար)։ կը համեմատուի Հելիակէսի հետ, Բէլ Նիբրոմի որդին էր,» քերականապէս անկապ խօսք մըն է։ Ասոր նշման խօսքեր հաղուագիւտ ըլլալուն համար մենք չուզեցինք դիտողութեան առնել, զրքին ընդհանուր արժէքը չնսեմացնելու համար։ Կը ցաւինք միայն թէ մեր այս փափկանկատութիւնը ըմբռնուած չէ Պ. Հեղինակին կողմէն։

Մանիսա — Գ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

25ՐԴ Տարեշրջան

Վարժարանիս 25ՐԴ տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ Սեպտեմբեր 4, Երկուշաբթի։

Առաջին շաբթուան մէջ տեղի պիտի ունենան կարգափոխութեան վերաքննութիւնք, իսկ դասերը պիտի սկսին Սեպտեմբեր 11, Երկուշաբթի առաւօտ։

Վերաբացումէն յառաջ մեզ հետ անձամբ բանակցիլ փափաքող պատ. ծնողք կրնան գտնել զմեզ վարժարանին մէջ Բշ., Դշ., Ուր. և կիրակի առաւօտները մինչ իրիկուն 6։

Հիմնադիր-Տնօրէն
Ռ. Ե. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Իւսկիւտար, 19 Օգոստոս 1900
648 2—5

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Չինու դէպքեր

ԶԷՆԿ ՄԱՆՏԱՐԻՆԸ

Տեսակցութիւն մը Ֆրանսացի ճարտարագէտի մը հետ։— Վերադարձ Ծայրագոյն Արեւելքեն։—Բարձրաստիճան մանտարին մը։

Մաքենի Լոնտոնի թղթակիցէն.

«Շահեկան տեսակցութիւն մը ունեցայ փրանսացի ճարտարագէտի մը հետ, որ հարիւր քանի մը օր առաջ վերադարձած է Ծայրագոյն Արեւելքէն։ Երկու տարիէն աւելի բնակած է հարաւային Չինու մէջ, մանաւանդ Շանկայ, որով չատ մօտէն տեսած է չինական բարձրատիճան մանտարիններուն գործելու եղանակը։ Խիստ շահեկան մանրամասնութիւններ հաղորդեց անոնցմէ մէկին վրայ՝ Զէնկ մանտարինը որ չինական երկաթուղիներու տնօրէնն է և. որուն անունը միշտ կը յիշուի Շանկայէն առնուած հեռագիրներուն մէջ։ Այդ մանրամասնութիւնները, իրենց շահեկանութենէն զատ, այժմէութիւն ալ ունենալով, կը փութամ բառ առ բառ հաղորդել խօսակցիս յայտարարութիւնները.

«Զէնկ դարավերջիկ Չինացի մը կատարեալ տիպարն է։ Բաղաքավար է, խոնարհ, և մեծախառ ձեւերու տակ կը ծածկէ իր սեռին ենթադատութիւնը և ընչաքաղցութիւնը։ Նաեւ ելմտագէտ մըն է որ փոխ կ'առնէ մեր սեղանաւորներուն գործելու անխիղճ եղանակը՝ քաղաքակրթութեան ձախող չնարակի մը տակ պահելով չինական բոլոր մոլութիւնները՝ որոնց ամէնքն ալ ունի։ Ահագին հարստութեան տէր է զրոս ձեռք անցուցած է կեղեքումներով և յափշտակումներով։ իր հայրենակիցները կողոպտելէն չգոհացած, հիմակ ալ մեր դրամը կը շահագործէ։ Զէնկ ընդհանուր անօրէնն է Բէքինէն Հան-Բէյու տանող այդ ոդորմելի երկաթուղիին, որ Չինու ամէնէն գեղեցիկ նպատակներէն մէկը պիտի ըլլար, և որ Պոքսըրներուն շահատակութենց առաջին պատճառը ու թատրը հանդիսացաւ։ Ներեցէք որ այս առթիւ ուղղեմ կարգ մը ազէտ կամ շահամոլ անձերու կողմէ տարածուած սխալ մը. յաճախ կ'ըսուի թէ այդ գիծը Ֆրանսայի թողուած է. ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ՝ Ֆրանքօ-պելճիական սէնտիքայի մը, ինչ որ բացարձակապէս սխալ է։ Չինու կառավարութիւնը այդ տեսակ արտօնութիւն մը չտուաւ եւրոպական ոչ եւ է Ընկերութեան։ Բէքինէն Հան-քէյու տանող երկաթուղին կը վերաբերի չինական Ընկերութեան մը զոր կը վարէ Զէնկ։ Ճշմարտութիւնը այն է թէ Զէնկի պայմանագրութիւն կնքած է պելճիական Ընկերութեան մը հետ, որ յանձն առած է՝ աշխատութենց համար հարկ եղած դրամը ու գործաւորները։ Դրամը գտնուեցաւ (չատ դժուարութեամբ սակայն) չինական փոխառութեան մը միջոցաւ որ Բարիզի ու Պրուսէլի մէջ ըրջաբերութեան հանուեցաւ. դրամագլուխին չորս հինգերորդը ֆրանսական է։

«Զէնկ պետութեան ներկայացուցիչն է այն ձեռնարկին մէջ որուն պետն է, այսինքն ինք իր քոնթրոլն է։ Միւսնոյն ատեն վաճառական ու գործարանատէր ըլլալով, իր երկաթուղիին պէտքերուն գլխաւոր մատակարարն է՝ իր քմահաճոյքին համաձայն սահմանելով իր շահերը. տոմարակալութիւնը մութ է և պարզ. Նենգութիւն և մթին շահադիտութիւն մը միայն կայ։ Զանազան կեղծ ականերու միջոցաւ կ'ուտէ և կլանքները կ'ընդունի մեծ ծախսքութեամբ, բայց կը պահանջէ որ արտաքին երեւոյթները օրինաւոր ըլլան, և այդ ամէնուն մէջ մեր դրամներն են որ կը խաղան։ Թէեւ մեր դրամները շատ կը սիրէ, բայց Ֆրանսացիները չի սիրեր։ Պոիսէլ ուղղած մէկ հեռագրին մէջ կը յանձնարարէր պէտքական Ընկերութեան որ ֆրանսայի գործաւորներ չգործածուին։ Մեր հայրենակիցներն Հան-Բէյու ղրկուած քանի մը ճարտարագէտներ ամէն տեսակ կեղեքում կրեցին եւ շատերը կոչտութեամբ ճամբուեցան։

«Զէնկի դերը մանաւորապէս գարշելի եղաւ ներկայ տագնապին մէջ։ Պոքսըրներուն հետ անոր մեղսակցութիւնը իրողութիւններով հաստատուած է։ Մայիս 27 ին էր որ Պոքսըրները յարձակեցան ու քանդեցին Բէքինէն Բաօ-Թինկ-Ֆ և տանող երկաթուղիի գիծին առաջին մասը։ Երկար ատենէ ի վեր յայտնի էին այդ աւազակներուն մտադրութիւնները։ Զէնկ ամէնէն առաջ իմացած էր։ Ոչ միայն իր եւրոպացի պաշտօնեաներուն ապահովութենը համար ո և է միջոց ձեռք չառաւ, այլ մինչեւ վերջին օրը սուտ հեռագիրներ կը ղրկէր ծանուցանելով որ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։ Բաօ-Թինկ-Ֆուի մէջ ջարդուած եօթը գործակալներուն սպանութենանը համար պատասխանատու է։ Այդ խեղճերը Զէնկի ներկայացուցիչ չինացի ճարտարագէտի մը մատնութեամբ յանձնուեցան չարագործներուն ձեռքը։ Տասերկուքի չափ ճարտարագէտներ (որոնց մէկ քանին ֆրանսացի) կոտորածէ փրկուած ըլլալով, Բէքին ապաստանեցան։ Զէնկ, անոնց տնօրէնը, պետութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարը, բացարձակապէս պարտաւոր էր զանոնք պաշտպանել և ապահով տեղ մը պահել։ Տէրութեան հեռագիրներուն գլուխը գտնուելովը և Բէքինի հետ հաղորդակցութեան մէջ ըլլալուն համար պարծենալովը, կրնար գտնել լուր մը հաղորդել անոնց ընտանիքներուն։ Այդ տեսակ բան մը միտքէն անգամ չանցուց։ Անգլիական հեռագրէ մը իմացանք թէ անոնցմէ մէկը՝ Ֆրանսացի՝ սպանուած է։ Զէնկ, Շանկայի մէջ հաստատուած ըլլալով, կը յերիւրէր ու հիւսլատոնեներուն կը ղրկէր բոլոր այն հակասական հեռագիրները, որոնց միակ նպատակն էր յապաղեցնել միջազգային զինուորներուն արշաւանքը դէպ ի Բէքին։ Զէնկ գիտէ նաեւ ճարտարօրէն առաջ բերել սակարանական հարուածներ, որոնցմէ կ'օգտուի, վասն զի այդ բոլորը սեղանաւորական գործառնութիւններ են միայն անոր համար, որոնցմով կ'ուզէ հարստանալ ի վնաս մեզի։ Կատարեալ հանդգնակատարութեամբ թող տուաւ որ իր բարեկամ Պոքսըրները քանդեն իր երկաթուղին։ Զայն վերաշինելու համար դարձեալ մեզմէ դրամ պիտի ուզէ, գիտնալով որ չինական նոր փոխառութիւն մը հրապարակ հանելու համար տարամիտ եւրոպացի սեղանաւորներ միշտ պիտի գտնէ։ Յառաջդիմութեան այդ կեղծ բարեկամը ամէն ատեն պիտի կողոպտէ՝ մեծ շահու ապրիլ մը միայն որոնելով այս պատերազմին մէջ որ այնչափ մարդկային կեանքերու զոհուելուն պատճառ պիտի ըլլայ։ Ուստի խմ կարծիքովս կը յուսամ թէ մեր զօրավարները պիտի չնարուին այդ չար մարդուն նենգութիւններէն և անոր անձը պիտի գրաւեն՝ թափուած արիւններուն հաշիւը պահանջելու համար։ Զէնկ ծովասպատակ մըն է օրուն վրայ բնաւ պէտք չէ խաղալ։ Երբ պատժին ժամը հնչէ, պէտք է զլուխէն զարնել, հարի է Զէնկ. ամէնէն բարձրաստիճան պաշտօնատարները բռնել, վասն զի մեղսակիցները կամ թեւադրիչները եղան այն խժդժութեանց որոնք այնչափ յուզեցին քաղաքակիրթ աշխարհը։»

ՉԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լի-Հունկ-Զանկ Շանկայի մէջ յայտարարեր է թէ միջազգային զինուորները եթէ Բէքինէն քաշուին, հաշտութեան բանակցութիւնները չատ պիտի դիւրանան։ «Ոչ ոք, յարեր է Լի-Հունկ-Զանկ, պէտք է կասկածի իմ բարի կամքէս՝ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու, օտարականներու պաշտպանութիւնը ապահովելու և Պոքսըրները պատժելու և բնաջինջ ընելու մասին։» Ուաշինկթընի չինական դեսպանը այդ առթիւ յայտարարեր է որ Լի-Հունկ-Զանկ անշուշտ պիտի կատարէ իր խոստումը։

—Շանկայէն կը հեռագրեն թէ սեղանաւորական դերման հաստատութիւն մը բանակցութեան մէջ է Զան-Զի-Թանկի հետ՝ փոխ տալու համար մէկ միլիոն թայլ որ երաշխաւորուած ըլլայ՝ փոխարքային զանազան ճարտարագործական ձեռնարկութիւններուն։

—Հան-Բէյուի Գերմանացիներուն կողմէ մատուցուած աղերսագրի մը վրայ, Վիլհէլմ Կայսրը սաստիկ պատասխաներ է տեղւոյն հիւսլատոսին. —«Ըսէք գերմանական վաճառականներուն թէ Եանկ-Զէի հովիտին պաշտպանութիւնը պիտի ապահովուի, երբ հոն հասնին ինքը մարտանաւեր որոնք տակաւին ճամբան կը գտնուին։»

—Շանկայէն կը հեռագրեն թէ ֆրանսական 700 զինուորներ, որոնց 100ը Թոնքինցի, վեց թնդանօթներով անցեալ շաբթու Շանկայ ցամաք ելեր և հաստատուեր են ֆրանսական սոստացուածքին մէջ։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Լորտ Ռոպէրթս Պէլֆասթէն կը հեռագրէ օգոստոս 30 թուականով.

«Գրաւեցինք Վաթէրվլոյովվէլը ու Վաթէրվլուտէրը։ Սըր Ռիտվէրս Պըլլը հեծելազօրքերով գրաւած է Նոիթկէտսիմը։ Կը հեռագրէ թէ քաղաքը անապատ մը երեւոյթ ունի։ Անգլիացի դերիներ միայն կան որոնք անընդհատ կ'երթան դէպի արեւմուտք, դէպի Վաթէրվլուտէր։ Ոչոք բնաւ չկայ։ Բնիկները կ'ըսեն թէ Պոէրներու բոլոր զինուորները երէկ Բիլկրիմս-Ռէյոթ գացեր են, և թէ երկաթուղիի գիծը մինչեւ Վաթէրվլուտէր անվնաս մնացած է, այդ կայարանին մօտ գտնուած կամուրջէ մը զատ որ քանդուած է։

—Լորտ Ռոպէրթս կը հաստատէ այն լուրը թէ Պոէրները արձակած են հազար ութ հարիւր անգլիացի դերիներ, բայց սպանիները Պարպէրթըն տարուեր են՝ այսինքն ազատ չեն արձակուեր։

—Լորտ Ռոպէրթս օգոստոս 29 թուական հեռագրի մը մէջ կ'ըսէ.

«Սըր Ռիտվէրս Պըլլը վերսկսաւ հալածել Պոէրները։ Անոր զօրաբաժինը ուղղուեցաւ դէպ ի Հէլվիթիա-Ֆորմ, ուր Ֆրէնչ ու Բոլ Բարիու զօրավարները հաստատած են իրենց բանակները։ Պոէրները երէկ իրիկուն հեռացան իրենց դրաւած բարձունքներէն, բայց վերջապահները Զվարթքոբէնը թողուցին խորտընկեցով մը։ Այդ տեղը կը տիրէ Հէլվիթիա-Ֆորմի, բայց անգլիական հեռեւանները ու թնդանօթաձիգները զանոնք վանեցին այդ տեղէն։ Պոէրները նահանջեցին բրիտանական թեթեւաշարժ հեծելազօրքերէն հալածուելով։ Պոթա զօրավարը շրջաբերականով մը ծանոյց Պոէրներուն որ իրենց մաղէրեան հրացանները կառավարական յանձնաժողովի մը յանձնեն, մինչեւ որ կարելի ըլլայ անոնց ռազմամթերք գտնել։ Ճակատամարտին վայրը անգլիական հրացաններ գտնուեցան։ Անգլիական հեծելազօրքերը վաթէրվլուվվէլ մտան, որ բոլորովին ամայի էր։ Պոէրները մինչեւ իսկ այրած էին երկաթուղիի գիծերուն փայտեայ թրավերսները։ Փոքրաթիւ Պոէրներ դէպ ի հիւսիս կ'երթան, բայց մեծամասնութիւնը՝ թընդանօթներուն հետ՝ Պարպէրթըն կ'ուղեւորի։

—Պոէրներու անկախութեան համար Բարիզի մէջ կազմուած յանձնաժողովը Արուեստահանդէսին Թրանսվալի ճիւղին մէջ հանդէս մը պիտի կազմակերպէ Բրիւքէր նախագահին ծննդեան 75րդ, հոկտեմբեր 10, և Թեթան նախագահին 48րդ տարեդարձերուն առթիւ հոկտեմբեր 2ին։ Այդ հանդէսին մէջ համակրութիւններ պիտի յայտնուին Թրանսվալի ու Օռանժի համար։

ԲԱՐԻԶԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԸ. — Բարիզի քանի մը թերթեր այս միջոցիս պայքար մը կը մղեն Բարիզի Արուեստահանդէսին ընդհանուր Գոմիսէր Պ. Բիքառի դէմ, ըսելով որ տուած բոլոր փայլուն խոստումները սպասուած արդիւնքը չեն ունեցած մինչեւ հիմա։ Պ. Բիքառ քսան միլիոն ֆր. պահանջած է պետութենէն, նոյնչափ քաղաքապետութենէն և 65 միլիոն՝ պարտաթուղթեր շրջաբերութեան հանելով՝ հասարակութենէն։ Գումար հարիւր հինգ միլիոն ֆր.։ Ամոնցմէ զատ Պ. Բիքառ բազմաթիւ պայմանագրութիւններ կնքած է ցուցադիրներու, ճաշարաններու և զանազան հանդիսավայրերու վարձակալներուն հետ՝ չափազանց սուղ դիներով։ Այդ բոլոր զոհողութիւնները եղած են այն հանդիսաւոր խոստումին փոխարէն զոր Պ. Բիքառ 1896ին ըրած էր Խորհրդարանին առջեւ։ Բարիզի թերթերը կ'ըսեն թէ ենթադրելով որ պետութիւնը և քաղաքապետութիւնը Արուեստահանդէսին իրենց ձեռք բերած անուղղակի չահերով ուրիշ բան չպահանջեն, բայց հասարակութիւնը և վարձակալները իրաւունք ունին բաղդատութեան դնել խոստումները արդիւնքին հետ։ Բարիզի թերթերը կը յարեն թէ ամէն այն մեծ ձեռնարկները որոնք իրենց խոստումները չեն կրնար կատարելապէս գործադրել իրենց տգիտութեամբ կամ անհոգութեամբ առաջ եկած արկածներով, պատասխանատու են օրէնքին առջեւ։ Պ. Բիքառ Խորհրդարանին առջեւ յայտարարած էր որ Արուեստահանդէսը 1900 ի, ապրիլ 25ին պիտի բանայ, որպէսզի մուտքէն աւելի հասոյթ գոյանայ, սակայն թէեւ Արուեստահանդէսը այդ թուականին բացուեցաւ պաշտօնապէս, բայց աննկարագրելի քաոս մըն էր, ամէն կողմ լաստակերտներով և կիսաւարտ շինութիւններով։ Հաւլիս յունիսի վերջերը կարելի եղաւ բանալ հասարակութեան համար։ Սապրիլ 15էն մինչեւ այդ թուականը մուտքի հասոյթները գրեթէ ոչինչ եղան։ Փոխանակ բացումը քանի մը շաբաթ փութացնելու, ութ կամ տասը շաբաթ ուշացաւ։ Պ. Բիքառ՝ աւելի հասոյթ գոյացնելու նպատակով առաջարկած էր որ գիշերները բաց ըլլայ, բայց այդ խոստումը չգործադրուեցաւ։ Մինչեւ յունիս 15 Արուեստահանդէսը գիշերները մթութեան մէջ մնացած էր և աւելի յարմար ժամադրավայր մը դարձած սիրային առեւտուրի։ Գիշերները բաց չմնալէն աւելի վնասուած են ճաշարանները, գիներտունները։ Հայն որոնք գիշերուան հասոյթներուն վրայ դրած էին յոյսերնին։ Պ. Բիքառ խոստացած էր որ Արուեստահանդէսին բոլոր մեքենաները ելեկտրականութեամբ պիտի շարժին և ամէն օր նորանոր տեսարաններ պիտի կազմակերպուին ելեկտրականութեամբ։ Արդ, ելեկտրականութիւնը յունիսի կէսին միայն կանոնաւոր կերպով գործել սկսաւ։ Գիշերուան հանդէսները, լուսաւոր ջրմուղներ հայն նոյն թուականին կազմակերպուեցան. իսկ Սէն գետին վրայ լուսավառութիւնները յուլիսին սկսան։ Խոստացուած տեսարանները ամէն օր տեղի չունեցան և ծրագրին ալ բոլորովին անհամապատասխան էին։ Պ. Բիքառի ելմտական տեղեկագիրը ըստ էր թէ քանի որ 1867ի Արուեստահանդէսը 11 միլիոն ֆր. արտադրած է, 1878ինը 13 և 1889ինը 23, չափազանց պիտի չըլլայ 60 միլիոն ֆր. ենթադրել 1900ի Արուեստահանդէսին համար։ Ապրիլ 15էն մինչեւ 31 յուլիս, այսինքն Արուեստահանդէսին առաջին կէսին քիչ մը աւելի, մուտքերու ընդհանուր գումարը եղած է 16,475,104 ֆր.։ Բարիզի թերթերը կը հետեւցնեն թէ Արուեստահանդէսը փակուելուն, այսինքն նոյեմբեր 5ին, հասոյթի ընդհանուր գումարը այդ հաշուով քառասուն միլիոն ֆր. պիտի չանցնի։ Վերջապէս Պ. Բիքառ անհակացած կը նկատուի որուն վնասը ոչ թէ ինքը պիտի կրէ, այլ անոնք որ հաւատացին անոր խոստումներուն և որոնք խիստ բազմաթիւ են։ Բարիզի լրագիրները ոչ է չար նպատակ մը չեն վերագրեր Պ. Բիքառի, այլ կ'ըսեն թէ իր չափազանցուած յոյսգումներուն առաջին զոհը ինքը եղած է տարապայման լաւատեսութեամբ։

ՊԷՐԼԻՆԻ քաղաքապետութիւնը որոշեց այլ եւս չտօնել Սըտանի ճակատամարտին տարեկան տօնը։

ԱՆԳԼԻՈՅ ծովային նախարարութիւնը փորձել կու տայ ընդծովեայ շոգենաւ մը։ կատարուած փորձերը մինչեւ հիմա գոհացուցիչ արդիւնք մը տուած են։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵԼԵՒՄՈՒՏԳԻ.—Պէրլինի սեղանաւորական թերթ մը ընդարձակ յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ Ռուսիա, իր ելմտացոյցին խոհեմութեամբ պատրաստուած ըլլալուն հետեւանքով, Չինու արշաւախումբին ծախքերը պիտի կրնայ հոգալ հասոյթի յաւելուածներէն, հետեւաբար, կը յարէ նոյն թերթը, սխալ է այն լուրը թէ Ռուսիա պարտաւոր ըլլայ այդ նպատակով փոխառութիւն մը կնքելու։ Ռուսիոյ ելմտական նախարար Պ. Վիթէ, ինչպէս ծանուցուեցաւ, Արուեստահանդէսը այցելելու համար միայն Բարիզ գացած է։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՍՊԱՐԱՊԵՏԸ.—Տէյլի Մէյլ ստոյգ ազբիւրէ կ'իմանայ թէ Լորտ Ռոպէրթս պիտի յաջողէ Լորտ Ուոլզլիի իրրեւ սպարապետ Անգլիոյ բանակին։ Լորտ Ուոլզլիի պաշտօնավարութիւնը թէև հոկտեմբեր 31ին կ'աւարտի, սակայն մինչեւ Լորտ Ռոպէրթսի Անգլիա վերադառնալը պիտի շարունակէ իր պաշտօնը։

ՍԷՆԹ-ԷԼԷՆ ԿՂԶԻՆ ՄԷՋ.—Լրագրական թղթակից մը Սէնթ-Էլէն կղզին գացած ըլլալով, կը հաւատէ թէ բնակիչները շատ լաւ կը վարուին պէր գերիներուն հետ. այս վերջինները կը յայտարարեն թէ իրենց գերի իյնալու թուականէն ի վեր Սէնթ-Էլէնի մէջ միայն անգորրութիւն և միտքի հանգստութիւն գտած են։ Պոէրները ապատ են պտտելու։ Անոնք որ երդում ըրած չեն չփախչելու համար, վար դրուած են Տիտուուտի բանակետղին մէջ։ Բրոնէէ զօրավարն ալ այդ դասակարգին վերբերելու համար, բնակած տունը գիշերցոյցեակ հսկողութեան տակ է։ Նաեւ տանը մօտ ամրոց մըն ալ կայ թնդանօթներով սպառազինուած։ Բրոնէէ երբեմն բանակեալը կ'երթայ, ուր խանդավառ ընդունելութիւն մը կ'ընեն անոր, բայց անգլիական պահակ մը միշտ զօրավարին կը հետեւի։

ՊԷՐԼԻՆԻ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.—Պէրլինի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ շրջած զրոյցի մը նայելով, տեղւոյն Ֆրանսական դեսպան Նոայլի մարքիզը քիչ առնէն պիտի քաշուի այդ պաշտօնէն. անոր յաջողդ կը նշանակուին գլխաւորաբար Պ. Պ. Բամիլ Պառէռ և Լէոն Պուռժուա։ Առաջինը հիմա Հռոմի մէջ դեսպան է։ Երկրորդն ալ Վիկէնմ կայսեր համակրութիւնը կը վայելէ։ Կ'ըսուի թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը Պ. Լէոն Պուռժուայի պիտի յանձնէ Պէրլինի Ֆրանսական դեսպանութեան պաշտօնը։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՈՅ միջեւ ընդծովեայ նոր հեռագրաթելին գետեղման առթիւ, Վիլհէլմ Կայսրը սա հեռագիրը ուղղեր է Պ. Մաք Քինլիի.

«Բացումը ընդծովեայ նոր հեռագրաթելին որ հեռագրական սերտ յարաբերութեան մէջ կը դնէ Գերմանիան ու Մ. Նահանգները, այսօր հաճելի առիթ մը կ'ընծայէ ինձի Ձեր Վսեմութեան յայտնել այն գոհունակութիւնը, որ ինձի կը պատճառէ խաղաղութեան կարեւոր գործին աւարտումը։ Գիտեմ թէ միեւնոյն զգացումը կը տածեմ Ձեր Վսեմութեան հետ, երբ կը մաղթեմ ու կը յուսամ թէ ընդծովեայ հեռագրաթելին միջոցաւ կատարուած միութիւնը ծառայէ զարգացնելու ընդհանուր բարգաւաճումը և նպաստէ ապահովելու հաստատուն պահպանումը՝ երկու երկիրներու բարեկամական յարաբերութենց։»

Մ. Նահանգաց Նախագահն ալ սապէս պատասխանեց.

«Մեծ գոհունակութեամբ ստացայ Ձեր Վեհափառութեան շնորհաւորական հեռագիրը ընդծովեայ հեռագրաթելին բացումը առթիւ, որ կը կատարելագործէ մտերմական հաղորդակցութեան մը գիծը Մ. Նահանգաց և Գերմանիոյ միջեւ։ Ցառաջդիմութեան այս դարուն մէջ այն ամէն կապերը որոնք ազգերը իրարու կը մօտեցնեն իրենց առեւտրական յարաբերութիւններուն և բարեկամական շահերուն մէջ, հաւաքական բարգաւաճում մը առաջ կը բերեն անոնց։ Նաև կ'աւելցնեն անոնց բարեկամական յարաբերութիւնները և կը փութացնեն անոնց յառաջացումը խաղաղութեան շաւղին մէջ։»

ԲԵԹԵՐՍԹՈՒՐԳԷՆ կը հեռագրեն թէ Զարլին կողմէ Թրանսվալի պատուիրակ տոքդ. Լէյտսի շնորհուած ունկնդրութիւնը քառասուն վայրկեան տեւեր է։ Պոէր պատուիրակութիւնը Պէրլինէն առանց կենալու անցեր է Հոլանտա երթալու համար։

Զ Ր Ի

ՈՒԶՆԵՑԷ՛Ք և ԿԸ ՍԵՏՆԱՔ ձրի գրացուցակ մը, ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ գրատան, և այլ եւս բնաւ չէք մտածեր թէ՝ ի՞նչ գրքեր պէտք է գործածել մեր նախակրթարանները։

Ուստեմ, Խորհրդոյ ուսմանց ծրագրին համաձայն բոլոր դասագրքերն բաժնուած են տարիներու։

ԳՆԵՑԷ՛Ք և ՔՆՆԵՑԷ՛Ք Մանկավարժական քերականութեան Գ. մասն, պատկերազարդ այս գիրքը իր անհման ոճով, պատկերներով կ'ուսուցանէ քերականութիւնը ցարդ աւանդուած եղանակներէն բոլորովին տարբեր. գին 4 դրշ.։

Ն՝ր լոյս տեսան

Արձաքատեսիկ, կարճ. կայծ նախադասութիւններով պատրաստուած 1. կուսուցանէ առոգանութիւն. 2. կը ճոխացնէ ազգ բառամթերքը. 3 կը վարժեցնէ կարդացածին պատմել և յիշողութեամբ գրել։

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ պատկերազարդ. Ֆիր՝սաթի մանկավարժի մը ընտիր գործէն, պատկերազարդ. գին 3 դրուշ։

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ կամ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ գրաբարի, Ռոպէրթսնի գրութեամբ կուսուցանէ գրաբարը, առանց նախապէս հոլովները և բայերը իրեարան սորվեցնելու։ Գին 4 դրշ.

Դիմել մեր Մարգարեան գրատուն։

2—10

Ընկերային չորրորդ

ՊՈՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իւլայի երկրորդ ամիսն տրուեցաւ կայս. անձնական Գանձուն մեր ազգանուններուն տեսուչ Ա. մէջ պէյի և. Կ. Պոլսոյ հնախնայն դ տարանին հարցաքննիչ գատաւոր-անդամ Գրիգորեանցի Հիլմի պէյի։

—Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Բ. Դրան կայ. Ամէնի դիւանատան քարտուղարներէ Հիւսէյին պէյի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ նիշ՝ կայս. պալատան հեռագրատան տօնչի Վէհպի պէյի։ Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Դերման պատուիրակ Պիրիզ զօրավարին որդւոյն՝ դեր-տեղակալ Պիրիզի։ Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Գիւղատնտեսական բարձրագոյն վարժարանի հնանաբուժութեան ուսուցիչ զեր-զեր. պետ Էմիրեան Մինաս պէյի, Հինգերորդ կարգի Մէճիտիէ՝ արքունի կալուածներու նկարիչ Օնիկի էֆ.։

—Երկրորդ կարգի Շէֆգաթ գնդման պատուիրակ Վիթիէ զօրավարի կնոջ։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ.—Սուրիոյ կուսակալը հեռագրած է նորալատ թէ Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25րդ տարեդարձին օրը՝ նշանակութեան համար հանրաբարոյ բարեմաղթութիւններու ըլլալ եղբ. պատգամ է Դամասկոսէն Հիճազ երկրորդիկ երկաթուղիին բնութիւնը. նաեւ նոյն անձը կառուցուելիք աղօթարանին և մզկիթ Հիճազ երկրաուղիկ հեռագրաթելին գոյանին հիմնարկեցը։ Միանգամայն ամէն օրը կատարուեր են նահանգին մէջ կամ ժարաններու, աշտարակներու և կամրջաց զանազան հաստատութենց բացումներու ու հիմնարկութիւնները՝ իբրեւ շատակ կայս. յոբելեանին։

—Մամուսէն ալ կը հեռագրեն թէ Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան 25ր տարեդարձին օրը հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ու շնորհաւորութիւններ և գիշերս ալ գեղեցիկ լուսավառութիւններ կատարուեր են։

—Անգլիոյ թագուհին հեռագրով շնորհակալութիւն յայտնեց Վեհ. Սուլթանին՝ այն սիրալիր ընդունելութենան համար որոնք եղան Անգլիոյ պատուիրակ Սըր Ճոն Միչէլի նկատմամբ։

—Սեւ Լեռան իշխանն

գելութիւն տուաւ Ռուսիոյ դեսպան Պ. Զինովիէվի։

—Ռուսիոյ պատուիրակ Քարլիթով ծովակալը երէկ, մայրաքաղաքէն մեկնելէ առաջ, Ցիէնէր գնաց, բայց Ցունաց Ս. Պատրիարքը բացակայ ըլլալով, փոխանորդին կողմէ ընդունուեցաւ։

—Սերպիոյ պատուիրակութիւնը շաբաթ օրը պիտի մեկնի մայրաքաղաքէն։

—Գումգապուի չուկային հրապարակը՝ կայս. յորելեանին ի յիշատակ կառուցուած աղբիւրին ու ժամացոյցի աշտարակին լուսանկարները Վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցուին։

ԼՐԱԳՐԱՑ ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹԸ.—Մեծ-Եպարքոսը ծանոյց ներքին ու երմտական գործոց նախարարութեանց թէ Կ. Պոլսոյ մէջ հրատարակուած թուրքերէն լրագիրները՝ կայս. Իրատէի մը համաձայն՝ զերծ կացուցուած են դրոշմաթուղթի տուրքէն։

ՀԻՆՇԱԶԻ երկաթուղիին շինութեան յանձնաժողովը կը շարունակէ իր նիստերը։ Շատ մը գործարաններու կողմէ դիմում կ'ըլլայ առեւտրական ու հանրագուտ շինութեանց նախարարութեան՝ այդ գիծին յատուկ վայրաշարժերը ու վակոնները շինելու համար։

ԱԻՍՏՐԻՈՅ մէջ ռուսական սահմանագլուխին մօտ կատարուելիք ռազմաժողովներուն ներկայ գտնուելու համար կայս. Իրատէ մը հրամայեց օսմ. սպայ մը ղրկել։

ՀԷՕՆԷ էֆ., հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան օգնականը, կայս. Իրատէի մը համաձայն, երեք ամսուան արձակուրդ ստացաւ Վիսպատէնի ջերմուկները երթալու համար։

ՅԻՍՍԻ վաճառական Թաւնուսցի Էլքեթիպ Ալի պէյ կայս. պալատան մատակարարի տիտղոսը ստացաւ և արքունուեցաւ իր վաճառատան վրայ դնել օսմ. դրնանշանը։ Ալի պէյ որ Հիճազի երկաթուղիին իւրաքանչիւր հարիւր քիլոմէթրին հարիւր տասը օսմ. ոսկի նպաստ մը պիտի տայ, կայս. յորելեանին օրը Գարթալ ու Կէյպզէկի որբերուն, և տղոց յատուկ Համիտիէ հիւանդանոցին և Հաղազային Անկելանոցին փէսեր նուիրեց։ Նաեւ հագուստներ ու կերակուր տուաւ քսանըհինգ որբերու։

ՄԱՆԻՍԱՍԻ ժողովուրդը նկատելով որ այդիներուն մէջ տիրող հիւանդութեան պատճառով բերքերէն չեն կրցած օգտուիլ և հետեւաբար կարօտ վիճակի մը ենթարկուած են, աղերսագրով մը խնդրեր են Մեծ-Եպարքոսէն որ տուրքերուն դադրումը մինչեւ յառաջիկայ տարի յետաձգուի։ Ն. Բարձրութիւնը հրահանգ տուած է ձեռնհաս պաշտօնարանին որ քննութիւն կատարուելով հարկ եղածը ի գործ դրուի։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ միջեւ կնքուած առեւտրական դաշնագիրը՝ կայս. Իրատէով վաւերացած լլալով, արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիկ փաշա ու ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնսթան զայն ստորագրեր են։

ՐԱՒԻՖ ՓԱՇԱ, Հալէպի նախորդ կուսակալը, երէկ Իսքէնտրունէն մայրաքաղաք ժամանեց և ուղղակի կայս. պալատ երթալով իր հպատակութեան և հաւատարմական զգացմանց հաւաստիքը մատոյց։

ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ կայս. պալատան նուագածուներու ուսուցիչ վարձանեալ Կուսթէլի փաշայի աղջկանը ամսաթոշակ մը յատկացուի երմտական դանձէն։

ԱՆՑԱԳԻՐՆԵՐԸ.—Ներքին գործոց նախարարութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ պէտք է ուշադրութիւն ընել, որ ոչ է անհատ ուրիշին անցագիրով չճամբորդէ, վասն զի այդ օրինազանցութիւնը թէ՛ քաղաքային և թէ զինուորական վարչութեանց դժուարութիւններ կը պատճառէ։ Այդ առթիւ ծանուցուեցաւ որ թէ՛ անցագրի տէրերէն և թէ զանոնք գործածողներէն քսանըհինգական դրուշ դրամական տուգանք պիտի առնուի՝ իբրեւ անցագիր չունեցող նկատուելով։

ՀԵԼԼԷՆ կառավարութիւնը վերցուց Իպիրի ժամանմանց համար որոշուած 48 ժամուան քարանթինան։

ԱՂԵՒՍԱՆԴՐԻՈՅ Ցունաց նորընտիր պարիրաք Տ. Տոքիոս հեռագրով պաշտօնապէս ծանոյց նոյն Պատրիարքութեան փոխանորդին թէ իր պաշտօնը վաւերացած է կայս. Իրատէով և թէ բարեմաղթութիւններ ըրած է Վեհ. Սուլթանին համար։

ՄԱՐՍԱՅԻՆ ՍԱԿԱՅՈՅՑ.—Օսմ. կառավարութեան և Պուլկարիոյ իշխանապետութեան միջեւ մաքսային սակայոյց մը սահմանելու համար կատարուած բանակցութիւնները աւարտեցան։ Այդ առթիւ որոշուեցաւ երկու կողմէն մաքսի զերծ պահել կարգ մը բերքեր։

ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ.—Զեռնհաս պաշտօնատունը բացարձակապէս որոշեց թէ այն պաշտօնեաները որոնց կողմէ ցոյց տրուած երաշխաւորութեան գործողութիւնները չեն կատարուած, գործի չկոչին։

ՀԱԴԿԱՍՏԱՆԻ սովեալներուն համար 6500 ղրուշի նպաստի տոմսակ ղրկուեցաւ Զաթալճայի գաւառը։

ԹԷՆՊԼԷՔԻՆԵՐԸ.—Ծանուցուեցաւ պատկանեալ պաշտօնարաններուն գրաւել այն թէնպէքիները որոնց համար չհաստատուի թէ մաքսատուրքերը վճարուած են։

—Ծանուցուեցաւ ամէն կողմ թէ նեղածուած թէնպէքիներէն պէտք է հարիւր չորս մաքս առնել։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ հանգուցեան թոշակի սնտուկը ամսական պիտի յատկացնէ այն կիներուն որոնք իրենց հօրը մեռնելէն առաջ ամուսնացած ըլլալով հանդերձ, յետոյ կը բաժնուին իրենց ամուսիններէն։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ յանձնարարուեցաւ որոշում մը տալ, որպէս զի կալուածներու վարձակալութեան պայմանագրութիւնները անպատճառ վաւերանան, այդ առթիւ զանձուելիք հասոյթը չկրճատուելու համար։ Պետական Խորհուրդը այդ մասին ներքին նախարարութեան կարծիքը հարցուց։

ԵՂՄԷՆԻ ոստիկան-զինուորներու սպաներէն Մէհմէտ էֆ., բանտարկեալի մը փախչելուն առիթ տուած ըլլալուն համար, դատապարտուեցաւ երեք տարուան բերդարգելութեան և վեց տարի ալ ոստիկան-զինուորութենէ վտարուելու։

ԼՈՒՍԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին գիւղերը Գնալը Կղզիի մէջ չքեղ լուսաւորութիւններ կատարած էին Կ. Պոլսոյ Առեւտրական Սենեկին խորհրդական Սինեքերիմ էֆ. Մանուկեան, Սարգիս էֆ. Թաշճեան, դղեակներու յանձնաժողովին անդամ Պէհչէթ պէյ ու մարդահաւարի վարչութեան առաջին քարտուղար Օսման պէյ ու Նատիր պէյ։ Ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէր Սինեքերիմ էֆ. Մանուկեանի տունը որ շատ հաճելակով զարդարուած էր բազմաթիւ լապտերներով և կանթեղներով։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Սինոդը կը ծանուցանէ թէ չորս հազար ֆր. պարգեւ մը պիտի տրուի պուլկար Եկեղեցւոյ կատարեալ պատմութիւնը գրողին։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆՆԵՐԸ.—Պոլսոյ հուգուզի առաջին դատարանը երէկ արձակեց իր վճիռը այն դատին համար զոր դատական նախարարութիւնը բացած էր՝ առեւտրական դատարաններու գործադիր ճիւղին նախորդ պաշտօնեայ և հիմա առեւտրական դատարանին նախագահ ճէլալ պէյի, գործադիր ճիւղին արդի պաշտօնեայ Աքիֆ պէյի և արկղակալ Ֆաիզ էֆ.ի դէմ՝ անոնցմէ պահանջելով գործադիր ճիւղին մէջ գործուած զեղծումներուն հետեւանքով կորսուած դրամները։ Դատական նախարարութիւնը գոյացած 324,148 ղրուշ բացին չգանուած մասը 70,695 ղրուշը կը պահանջէ գործադիր նախորդ պաշտօնեայ ճէլալ պէյէն, 137,011 ղրշ. արդի պաշտօնեայ Աքիֆ պէյէն, 90, 376 ղրուշ Աքիֆ պէյէն ու արկղակալ Ֆաիզ էֆ.էն և 19,065 ղրշ. Ֆաիզ էֆ.էն։ Դատարանը նկատելով որ ճէլալ պէյէն պահանջուած 70,695 ղրուշին 34,830 ղրուշը միայն ա՛նոր պաշտօնավարութեան միջոցին կորսուած է, որուշեց այդ 34,830 ղրուշը ճէլալ պէյէն գանձելով յանձնել դատական նախարարութեան արկղին։ Նաև 249,727 ղրուշը՝ Աքիֆ պէյէն, 19,065 ղրուշը, որուն համար արկղակալ Ֆաիզ էֆ. խոստովանած է թէ առանց փոխարէնի տուած է, Ֆաիզ էֆ.էն։ Դատարանը նկատելով որ Ֆաիզ էֆ.ո և է մասնակցութիւն չունի անոնց հետ որոնց դէմ դատ բացուած է, նաև 90,000 ղրուշին համար ալ ո և է մեղութիւն չունի, որուշեց Աքիֆ պէյէն և իրմէ պահանջուած այդ գումարին համար պատասխանատուութենէ զերծ նկատել։ Դատարանը որուշեց նաև որ վերոգրեալ գումարներուն համար տոկոս բանի աղերսագրին թուականէն սկսելով։

ՄԱՆՐ ԴՐԱՄՆԵՐԸ.—Փողերանոցին մէջ պատրաստուած հինգ ու տասը փարանոց երկու հարիւր հազար ոսկիի մանր դրամներուն համար յանձնարարուած արծաթները ու պղինձները երբ ժամանեն, օրական հինգ հարիւր ոսկինոց մանր դրամ պիտի պատրաստուի և Օսմ. Պանքային յանձնուելով, անոր միջոցաւ շրջաբերութեան պիտի հանուի։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ էլէքթրա շոգենաւը որ Օտեսայէն ռուս զինուորներ առած է Մայրադոյն Արեւելք տանելու համար, այս առաւօտ Վոսֆորէն անցաւ։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆ.—Կայս. թիկնապահ Զէրքէս Մէհմէտ փաշա, կ'ըսէ Սեւրվեթ լսանալով որ Կուրճի Ընկերութեան Քոս շոգենաւին մէջ արգիլուած ապրանքներ կան, խուզարկութիւն մը կատարել տուեր և այդ առարկաները երեւան հաներ է։ Սեւրվեթ կը յարէ թէ Կուրճի Ընկերութիւնը սովորութիւն ըրած է մաքսանենգութիւնը և թէ անոր շոգենաւներուն միջոցաւ կը ներածուին զինավաճառներուն կողմէ ծախուած զէնքերը։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ.—Պուքրէշի Բաբիհորալ լրագիրը շնորհակալութիւն կը յայտնէ այն համակրութեան համար զոր Յոյները Ռումանիոյ նկատմամբ ցոյց տուին Պուլկարիոյ և Ռումանիոյ վէճին առթիւ։

—Ռումանիոյ լրագիրները կ'ըսեն թէ Վիտինի Պուլկարները հակակրութեան ցոյց մը պիտի ընեն Ռումանիոյ դէմ։

ԹՈՒՐԲԻՆ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ.—Պուքրէշի Բաբիհորալ լրագիրը կ'ըսէ թէ Կ. Պոլսոյ գերմանական դեսպանը շնորհաւորեր է Ռումանիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Մարկիլոմանը՝ Թուրքիոյ և Ռումանիոյ միջեւ մաքսային առժամեայ պայմանագրութեան բանակցութեանց յաջողելուն համար։

ԱՒԱՁԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Մոնիդոռի մէջ կը կարդանք.—«Սէլիցայէն կը գրեն թէ Բուլպա անուն պետի մը հրամանին տակ գտնուած չորս աւազակներ, օգոստոս 14/27 ին, Բոշանէի մօտ ընդհարում մը ունեցեր են զինուորներու հետ։ Աւազակներէն մէկը բանտարկուեր է։ Հետեւեալ օրը նոյն աւազակախումբը Քոնիցայի մօտ տեսնուեր է։ Տեղական կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առեր է՝ այդ աւազակները ձերբակալելու համար։»

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Մոնիդոռ կ'իմանայ թէ ոստիկաններու նոր խումբ մը պիտի կազմուի՝ երեսուն հոգիէ բաղկացած։

ԲՈՒՐԴԻ գիները ինկած են եւրոպական հրապարակներուն վրայ։

ՍԽԱԼ ԴԵՂ.—Այսթէֆանոսի մէջ տղայ մը՝ դեղագործի մը կողմէ պատրաստուած դեղ մը խմելուն հետեւանքով մեռեր է՝ սթրիքնինէ թունաւորուած ըլլալու բոլոր նշանները ցոյց տալով։ Դեղագիրին մէջ գրուած էր քալոմէլի և սանթոնինի խառնուրդ մը։ Տղան առաջին ծարիկը առնելէն կէս ժամ վերջը մեռած է։ Քննութիւն կը կատարուի հաստատելու համար թէ սխալը ի՞նչ պարագաներու մէջ գործուած է։ Կ'երեւայ թէ սանթոնին ու սթրիքնին բառերը նմանութիւն ունենալով, սխալմամբ սթրիքնին դրուած է դեղին մէջ։

ԲԻԻԶԻԿ ԶԱՄԼԸՃԱՅԻ կողմը ջրհորի մը մէջ աշխատող խրուած Մամչօ ջրհորը լիքած պահուն չուանը խզուելով վար ինկեր ու մեռեր է։ Ատոր տղան, որ նոյն մէջոցին ջրհորին մէջ կը գտնուէր, վիրաւորուեր է։

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ.—Ցառաջիկայ երեքշաբթի 12 սեպտեմբեր (Ն. Տ.) եւրաժշտական երեկոյթ մը պիտի տրուի Բիւնիքիրոյի Ճաքօմօ պանդոկին մէջ, մասնակցութեամբ բրօֆիէսօր Բոլ Լանկէի ու Ջուլիակահար Հանս Լանկէի ու բամբ ջուլիակահար Տիրան Ալիքսանեանի։

ԹԷՓԷ ՊԱՇԻ ԹԱՏՐՈՆԸ

ՕՐԻՈՐԴ ՍՕԼԻԷԻ ՆՊԱՍՏԸ

Այս իրիկուն, Սահնանային թատրոնին մէջ, Փրանսական օպերէթի խումբը կը ներկայացնէ Լա պել Էլեն (La belle Hélène), ի նպաստ Օրիորդ Սոլիէի։ Արտաքոյ կարգի երեկոյթ մը պիտի ըլլայ ասկա, տեսակ մը դիւթական սաքքուածք ուր պարիկի խնամոտ ձեռքի մը բովանդակ գուրգուրանքը յայտնի պիտի ըլլայ տիրող շքեղութեան մէջ։ Պարտէզին դուռէն մինչեւ թատրոնին մուտքը զրուշաղարդուած, լապտերներ ամէն կողմ, ջահեր, սրահն ու բեմը պարտէզի վերածուած՝ շորս դին ծաղիկներով, ու բոլոր ասոնք առանց գինի յաւելման։ Այս պայմաններուն մէջ աւելորդ է ըսել թէ ի՞նչ ոգեւորութեամբ պիտի ներկայացուի Մէյեաքի ու Հալէվիի սիրուն օպերէթը, որ հինցնալ չի գիտեր։ Բացի Օրիորդ Սոլիէէ՝ որ Էլէնի դերը պիտի կատարէ, ներկայացման պիտի մասնակցին Պ. Մաժիրէլ, Սէն-Բոլ, Մուռգաս, Պրիւնիօն, Օրիորդ տ'Ալպէռ և խումբին միւս դերակատարները։

Օրիորդ Սոլիէի տաղանդը գովելու պէտք չունինք հոս. ամէն անոնք որ հետեւեցան Օրֆէոնի խումբին ներկայացմանց, գիտեն թէ Օրիորդը որչափ բնական է իր խօսուածքին ու շարժուածքին մէջ, և թէ որչա՛փ գրաւիչ է իր ձայնը՝ զոր կատարեալ այուեստով կը գործածէ։ Իր գրաւիչ գեղեցկութիւնը, սիրուն քընքշութեան մը միացած, ամէնէն հմակրական տպաւորութիւններէն մէկը թողած է մինչեւ այսօր, անխախտ ամէն ունկնդրի վրայ, որոնց մէջ ոչ ոք քննադատելիք կէտ մը կրցած է դանել ո և է ներկայացման մը առթիւ։

Լա Պել Էլենի երկրորդ մէջնարարին Պ. Պրիւնիօն պիտի արտասանէ մենախօսութիւն մը, և Օրիորդ Սոլիէ պիտի երգէ երկու սիրուն կտորներ։ Երրորդ մէջնարարին՝ Տիկին Մէռի և Պ. Բուլիէզ պիտի երգեն յուսնարէն լեզուով տուած մը՝ Թրիկօնա։

REVUE ENCYCLOPÉDIQUE LAROUSSE

25 Օգոստոս 1900

Լը Բէթրոլ է սէ տէրիվէ։—Լէ զ'ուվրիէ տը լա Նաթիւռ։—Լը Բրօսլէմ տը լա Նավիկասիոն աէրիէն։—Սօսիէթէ սավանդ։—Բէրլիօտիք։ լ'Արմէ Շենուազ։—Լէվը։ լա ժէօկրաֆի միլիդէր։ Լա թրավէրսէ տը լ'Ամերիք։—Լ'Աքթիւալիթէ։

Այս թիւը կը պարունակէ բազմաթիւ պատկերներ։ Գին 50 սանտիմ։

LE MOIS LITTÉRAIRE ET PITTORESQUE

Սէն-Միշէլ, քոմէոդիսիոն տը Մ. Ռիւթի։—Լը Լիվրը նուռ, նուվէլ։—Սոլեմմ է Տամ Կէրանժէ։—Իլ էդէ իւն փուա, բօէգի։—Լա ֆրիզ ան մոզայիք տիւ կրան բալէ տէ պօ զ'ար։—Լա ռանսոն տիւ կլուռ, ռօման։—Լը բալէ տիւ քօսգիւմ։—Լէ Նաիսօն ա լ'Էքսբօզիսիոն, լ'Ալբմանեը։—Լա Ռումանի։—Լ'Էքսբօզիսիոն բիդդօրէսք։—Աբդիւլիթէ սիանդիթիք։—Բաժ ուպլիէ, Մա կէրիզոն։—Լը շան տիւ շամբլիէ։—Բրոնիք տիւ մուա։—Շօզ բրաթիք, ժէս ա'էսբրի։—Բուլիէ տը լա մօտ։—Բարնէ պիպլիօկրաֆիք։

Բաժանորդագրութիւն օտար երկիրներու համար տարեկան 14 ֆր.։ Զեռքէ մէկ թիւը կ'արժէ 1,50 ֆր.։ Մէկ թիւ ձրի կը զրկուի իր նմոյշ։

Կը խնդրուի մեր թղթակիցներէն եւ յօդուածագիրներէն որ իրենց ձեռագիրները թուղթին մէկ երեսին վրայ միայն գրեն, տպարանի ափաստութեանց դիւրութեան համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գոնիրեի մեր թղթակիցը հետեւեալ շահեկան տեղեկութիւնները կը հաղորդէ մեզ օգոստոս 15/28 թուականով.—

Քաղաքիս «Նիշ Օթէլի» փողոցին մէջ, որ մօտ է Մուսգիյէի բանուկ չուկային, ազգը կալուած տուն մը ունի, երկար ատենէ ի վեր աւերակ։

Իրը երկու տարի առաջ առտու մը կը լսուի թէ այդ աւերակ տան տէր ձեւացած է օտարազգի մը և զայն ծախած է ուրիշ օտարազգիի մը, Սէտնաուի համբաւոր վաճառականին և ասոր համար դատարանի պատիանաւ սենեակէն կալուածագիր իսկ եղած է նոր գնողին անունով։

Առաջնորդարանը անմիջապէս կը դիմէ Մուսգիյէ նախնական բնիկ դատարանին և կը պահանջէ իր սեպհականութեան վերահաստատութիւնը յիշեալ տանը վրայ։

Դատարանը երեք փոքր մասնաձիւներու նախաքննութեան և տեղեկագրութեան կը յանձնէ խնդիրը։ Մասնաձիւներն իրենց պաշտօնը տեղւոյն վրայ, թուղթերու ուսումնասիրութեամբ և վկաներու ունկնդրութեամբ իրենց օրէն կատարելով՝ Առաջնորդարանի նպաստաւոր տեղեկագիր մը կը մատուցանեն դատարանին՝ որ այս օրերս կու տայ իր վճիռը, աղգին սեպհականութիւնը հաստատելով յիշեալ աւերակ տան վրայ և հակառակորդ կողմը, ծախող թէ գնող, դատապարտելով օրինական ծախքերուն։ Վճիռը ի պաշտօնէ հաղորդուած է հակառակորդ կողմին, որու վերաքննիչ դատարանին դիմելու պայմանաժամը սակայն լրացած չէ դեռ։

Յիշեալ տունը բուն Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանուց սեպհականութիւնն էր։ Բայց 1864ին, երբ Երուսաղէմի Պատրիարքութեան և Եգիպտոսի առաջնորդութեան մէջ կալուածական բաժանում և բաժանագրութիւն խնդիրը ծագեցաւ, իրաւախոհութեան ատեն, այդ տունն ալ, այն ատեն չէն և բնակեալ, արտի մը և ուրիշ տան մը հետ Գահիրէի հայ գաղութին ձգուեցաւ։ 1864ին այդ տունը հազիւ 400 անգլ. ոսկի կ'արժէր, բայց հիմայ կրկնապատկուած է իր գինը, քանի որ երկու տարի առաջ իր արեւելեան եզերքը քերով ջրանցքը վերածուեցաւ պղոտայի, ուր հաստատուած է թրամուէյի երթեւեկ։

—Ազգ. Գաւառական Վարչութեան Քաղաքական ժողովը նկատելով որ առաջնորդարանի սենեակները անբաւական պիտի գան բնակութեան վիճակիս նորընտիր Ս. Առաջնորդ Հօր, որու գալստեան անհամբեր կը սպասուի միշտ, ասկէ առաջ որոշած էր առժամարար հոն նստաստող դիւանը փոխադրել քովի ազգային կալուած տունը, պալագային յարմար նորոգութեան ենթարկելով զայն։ Ամէն բան պատրաստ ըլլալով արդ, առաջիկայ շաբթու դիւանը պիտի փոխադրուի յիշեալ տան յարկը, որ սանդուխով մը հաղորդակցութեան դրուած է Առաջնորդարանի հետ։

—Քաղաքիս որբերու խնամատար երկու մարմինները, որոնց մէկը Վանի Վարագայ վանուց և միւսը Սարգիսի ազգային որբանոցին մէջ՝ որչեալ թուով որդեգիր որբեր կը պահեն, համերաշխ գործակցութեամբ. և տեղւոյն ազգ. Առաջնորդարանի յատուկ արտօնութեամբ՝ ասկէ առաջ կազմակերպած էին առարկաներու վրայ վիճահանութիւն մը, որ տեղի ունեցաւ անուս 5ի կիրակի օրը։ Կանխաւ տրուած որոշման համեմատ զուտ արդիւնքը, 120 անգլ. ոսկի, երեք հաւասար մասերու բաժնուեցաւ, երկուքը յիշեալ երկու ընկերութեան և մէկն ալ Կ. Պոլսոյ Ազգ. Պատրիարքարանի որբերու սնտուկին, որուբաժինը 40 անգլ. ոսկի, այսօր Ս. Պատրիարք Հօր անունով գնուած չէքով մը ղրկուեցաւ Պոլիս, խնդրանքը որ անկէ 10 ոսկին Մշոյ Ս. Առաքելոյ Վանքի որբանոցին յատկացուի և մնացեալն ալ կարօտ գաւառի մը որբերու կրթութեան, Ս. Պատրիարք հօր և նպաստից Պատ. Յանձնաժողովին որոշման համաձայն։

—Քաղաքիս ազգային Գալատեան վարժարանի Պատ. Տնօրէնութիւնը ազդով մը կը ծանուցանէ թէ վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ սեպտ. 3ին (Ն. Տ.) և թէ մրցանակաբաշխի հանդէսին օրն ալ պիտի յայտարարուի յաւելապէս։ Այդ ժամանակին կը վերապահենք մեր ընթերցողները այդ յարկին նիւթական և բարոյական շէնքին նկատմամբ։

Ն. Մ. ԱՂԱԶԱՐՄ

Երուսաղէմէն կը գրեն թէ Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրը մեծ պատրաստութիւններ տեսեր է Վեհ. Սուլթանին Գահակալութեան 25 ամեայ յոբելեանի հանդէսներուն համար։ Այդ առթիւ յատկապէս շինուեր է ելեկտրական աւազան մը, որ այն օրը պիտի լուսաւորէր վանքին շուրջը գտնուած շէնքերը, ինչպէս նաեւ ջուրի մարմարեայ աւազան մը՝ ժողովուրդին համար։

—Աստուածածնայ տօնը մեծ հանդէսով տեղի ունեցեր է Երուսաղէմի մէջ։ Հանդէսներուն նախագահեր է Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրը, որ կիրակի օրուան Պատարագի պահուն քարոզ խօսեր է։ Օրուան պատարագը մատուցեր է Դեր. Տ. Դաւոնդ եպիսկոպոս։

—Ս. Պատրիարքը, կրօնական ժողովին որոշման համեմատ, առաջիկայ շաբաթ իրիկուն վեղարի օրհնութիւն պիտի տայ նորադարձ Իմմանուէլ վարդապետ Պալեանի որ յառաջիկայ շաբթու Արմաշ պիտի ուղեւորի փոխ-վանահայր և Դպրեվանքին վերատեսուչ Գեր. Տ. Եղիշէ Սրբազանի հետ։ Պալեան վարդապետ իր առաջին պատարագը պիտի մատուցանէ վանքին մէջ։

—Տիարպէքիրի որբանոցին մատակարարութեան մասին վերջին ծայր անց նպաստ տեղեկութիւններ հասած են Պատրիարքարան՝ որոնք ցաւ կը յայտնեն տեղապահ եղեկիէլ վարդապետի անփութութեան համար։

—Զանչեանցի հուլսոյն համար յառաջիկայ կիրակի օր Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ մատուցուելիք պատարագին և կատարուելիք հոգեհանգստեան պաշտօնին մասնակցելու համար, յատկապէս հրաւիրուած են Կրօնական Ժողովի ատենապետ Տ. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան, դեր-ատենապետ և Նպաստից Յանձնաժողովի անդամ Տ. Վահրամ եպիսկոպոս Մանկունի, Պատր. փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպիսկոպոս Ճէվահիրճեան, Երուսաղէմի Պատր. փոխանորդ Տ. Գէորգ եպիսկոպոս Երէցեան, Արմաշոր փոխ վանահայր Տ. Եղիշէ եպիսկոպոս Դուրեան, Թոռոսթոյի հրաժարեալ առաջնորդ Տ. Յովսէփ եպիսկոպոս Այվազեան, 5 վարդապետներ և Կէտիկ Փաշայի ու Սամաթիոյ քահանայից դասը։

Հեռագիր Այսօրուան

ՋԻՆՈՒՈՐ ԴԵՊՊԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 5 սեպտ.—Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ կայս. հրամանագիր մը որոշիր է այն չինական պատուիրակները, որոնք պիտի կատարեն հաշտութեան բանակցութիւնները։ Այդ պատուիրակներն են Լի-Հունկ-Զանկ, զօրավար Զունկ-Լու և Զինկ ու Հսու-Թոնկ իշխանները։

—Լոնտոնի չինական դեսպանը տեսակցութեան մը պատուն յայտարարեց թէ Լի-Հունկ-Զանկ լիազօր իշխանութիւն ստացած է Զինու արքունիքէն, որ շատ կը բաղձայ հաշտութիւնը կնքուած տեսնելու։

ԲԱՐԻԶ.—Ռուսերը կը շարունակեն իրենց յառաջխաղացութիւնը Մանչուրիոյ մէջ։ Բիչ ատենէն պիտի յարձակին Բիրինի և Մուքաչէնի վրայ։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ.—Պոթա զօրավարը յաջողեցաւ Սբը Արտվէրս Պըլլերի առջեւ կարել Լէյտենպուրգի ճամբան։ Տըլարի Պոէր զօրավարը մեռաւ։ Պոէրները վերցուցին Լէյտենպուրգի պաշարումը։

ԿԱՅՍ. ՏԵՍԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՊԷՐԼԻՆ.—Կ'ըսուի թէ Ռուսիոյ և Գերմանիոյ Կայսրերը մօտերս պիտի տեսակցին Լէհհստանի մէջ։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

ՖԻՐԲԼ.—Սպանիոյ խնամակալ թագուհին և թագաւորը այսօր այցելեցին ֆրանսական Տիւբիւի տը Լոմ յածաւորակը։

ԺԱՆՏԱԼՄ

ԿԼԱՍԿՕ.—Վեղջին ցուցակներուն նայելով ժանտախտի դէպքերը կը նուազին Կլասկոյի մէջ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՋԻՆՈՒՈՐ ԴԵՊՊԵՐԸ

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԸ, 5 սեպտ.—Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարութիւնը ծանոյց Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Լամտորֆով կոմսին թէ Բէքինէն եթէ պաշտօնական լուր առնուի որ ռուս զինուորները չինական մայրաքաղաքէն պիտի քաշուին, Մ. Նահանգներն ալ պիտի որոշեն եւ քաշել իրենց զինուորները։

ԲԵՌԵՐՍԿՊՈՒՐԳ.—Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարին լրագիրը, խօսելով ռուս կառավարութեան շրջաբերականին վրայ, կ'ըսէ թէ Ռուսիա կը փափաքի կարելի եղածին չափ շուտով վերջացնել Պոքսըրներու շարժումներէն առաջ եկած անկարգութիւնները։ Ռուսիա կը կարծէ թէ այդ նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է վերահաստատել չինական կառավարութիւն մը, որուն հետ Տէրութիւնները կարենան բանակցութեան մտնել։ Ռուս լրագիրը կը յիշէ Ռուսիոյ շրջաբերականին ոգին և կը հաստատէ թէ Ռուսիա անձնասիրական նպատակներ չունի Զինու մէջ և թէ անոր քաղաքականութեան հիմն է խաղաղութեան պահպանումը բոլոր տէրութեանց միջեւ՝ զանոնք միացնող հաւասարութեան միջոցներուն համար։

ՇԱՆԿԱՅ.—Ընդդիմութիւնը ընդհանուր է այն քաղաքականութեան դէմ թէ միջազգային զինուորները Բէքինէն պէտք է քաշուին՝ Զինու խնդիրը վերջնական կերպով կարգադրելու համար։

—Լի-Հունկ-Զանկ քանի մը օրէն, չինական նաւով մը և ճարտնական մարտանաւի մը ուղեկցութեամբ, Թիէն-Զին պիտի ուղեւորի։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ.—Կիրակի ճակատամարտ մը կատարուեցաւ Թապանչուի մէջ (Պլէօֆոնթէյնի մօտ) Պոէրներուն և Անգլիացիներուն միջեւ. այս վերջիններուն կը հրամայէր Համիլթը զօրավարը։

Բիլբաուին.—Պոէրները վերցուցին Լէյտենպուրգի պաշարումը։

ԲՐԻԹՈՒՐԻԱ.—Տըլարի պոէր զօրավարը մեռաւ իր առած վէրքերէն։

ԱԱԿԱՐԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ

Այսօր թէ Օսմ. և թէ օտար թուղթերուն վրայ աչքի զարնելիք բարձրացումներ կան, և ոգեւորուած գործունութիւններ կ'ըլլան Սակարանին մէջ, գնողներուն նպաստաւոր ըլլալու ձգտումովը։ Անգլիական Քոնսոլիտէն, Ֆրանսական Ռանդը, Սպանիականը, Թրանսվալը, ամէնքն ալ վրայ դրած են, ինչպէս նաև օսմ. քոնսոլիտէն։ Գալով երկաթուղիին, բաղդատմամբ միւսներուն, այս անգամ նեպնիացի համեմատութիւնով յառաջ գացած է, և հոս կը գեն 114 ֆր.ի։

ՀԱՇՈՒԵՑԱՐԴԱՐՈՒՄ

Որոշուած է 1000 քոնսոլիտէի համար 50 ղրուշ և իւրաքանչիւր երկաթուղիի համար 22ուկէս սանտիմ երկուքն ալ rեբար։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Մեռի Դ.	Օ. Ո.	24	30
Ամէնէն բարձր գին	»	24	30
Ամէնէն վար գին	»	24	26
Բուսէլի երկթ. զոց.	Ֆր.	112	87
Ամէնէն բարձր գին	»	1:3	12
Ամէնէն վար գին	»	1:1	87

ԲԱՑՈՒՄ 24 Օգոստոս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Մեռի Դ.	Բ. Կ.	24	32
Բուսէլի երկաթուղի	Ֆր.	112	75
Սամանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Բուէտի ժէնէրալ ՕՔՔմ.		0	34
Սօս. Օթ. Շանժ է Զալէօռ		0	14
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	18
Թրամուէյ բաժնեթ.		6	50
» ժուլիանես		210	—
« պարտաթ.		480	—
Բարափ Կ. Պոլսոյ		465	—
Թրանսվալ		81	—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	108	25
» » » չէք	»	109	25
Բարիզ » »	Ֆր.	23	10
» » » չէք	»	22	94
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843 ԻՆ

Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 563 ՄԻԼԻՈՆ 961 ՀԱԶԱՐ ֆրանկ

Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւններ կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զուտակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուիր.—Առատաձեռն պայմաններ, վճարմանց դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Մ. Բ. ԼԷՕՆԱՌ, ընդհանուր գործակալ, Սուվարջիողլու խան, Կամուրջին մօտ, Գալաթիա, Կ. Պոլիս։ 579

ԹԻ ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ԼՈՆՏՈՆ

Ընդհանուր գրամագլուխը 31 միլիոն 1՝98՝՝
162, 924, 140 ֆրանկ

Ցարդ եկամուտ, ապահովագրութիւններ և լոմ՝
31 միլիոն՝՝ 18ԿՁ՝՝
29, 765, 473 ֆրանկ

Լենկերութեան հաստատութեան թուականէն՝ այսինքն 1848է ի վեր, ապահովագրեալներու եղած վճարմունք, կենսատու թոշակ, եւն.
362, 858, 507 ֆրանկ

1898 տարուան մէջ ընկերութիւնը 6619 բոլիսներ տուած է որոնք 58,680,000 քուռօնի գրամագլուխ մը կը ներկայացնեն։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝ Պ. Պ. ԷՏՈՒԱՐԴ ԵՒ ՈՐԴԻ, Պոլիս, Մէյմանճիք փողոց, Ալալէմի խան։

Մինչորդներուն լաւ վարձատրութիւն սիրով ըլլայ։

ՏՈՔԹԷՕՐ Ե. ԱՐԱՊԵԱՆ
Ծանօթ ատամնաբոյժ Բարիզի
Ի ՍԻՒԹ տը Բէրա, թիւ 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամը 4էն 10 (Ը. Թ.)։ Բ.. և Ուրբ. կէս օրէն առաջ Սիրքէճի դեղարան Նալբան։ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

Աղբատաց ձրի 490

ԼԱ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Առաջին առանձնաշնորհեալ Ապահովագրական Ընկերութիւն

ՌՈՒՍԱԾՈՒՔ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կարասի, անշարժ ստացուածք, վաճառք, եւն. մայրաքաղաքին և գաւառներուն մէջ։

Լաւ պայմաններ.—Շահաւոր ապահովագիններ։

ԿԵԱՆՔԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ կեանք, խառն, որոշեալ ժամանակ, տղոց օժիտ և ծերութեան համար հասոյթ։ Աւելի թարիֆա մը անձնասանութեան, մենամարտի և ճամբորդութեան համար։

ԱՐԿԱՄԵՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխատութեան ժամանակ եղած դժբաղդութեանց դէմ։ Ապահովագրութիւն ճամբորդներու համար, առանց ապահովագինները ետ տրուելով կամ առանց ետ տրուելու։

ԱԶԱՏ ՊԱՇՄԱՆՆԵՐ

Առաջին կարգի երաշխաւորութիւններ խիստ մեծ Ընկերութեանց կրկին կրկին ապահովագրութեամբ։

Ընդհանուր գործակալութիւն բոլոր դակ Արեւելքի համար (Թուրքիա, Յունաստան, Եգիպտոս, Սուրիա)։

Ա. Պ. ՔԱՍԱՐԷԹՔՕ
Կ. Պոլիս, Գալաթիա, Գոֆֆէճի խան, թիւ 6 9

Դիմաւոր գործակալութիւն,—Կ. Պոլիս, Սաալբէյ խան, Պահնի Գարու։

Ընկերութեան դրամատունն է
ՓՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ 599

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՝ Ս ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԷ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԻ 396

(Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը, նիշդ Զքպոմճեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենատատիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն։ ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Ն. թանկար եղանակաւ, նաւլթ, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յարմարեալ բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։

Բերանի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աջշանոնքու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Ե. Գ. Զմեռաններք կիրակի օրերն ալ (միայն կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր (միայն կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Ծանօթ.—Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆԻՆ։ 197

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒՆԱՒՔ

Ընդդէմ Հէլի, Կ. Պոլսոյ և Օպէսայի

Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս
Այպանս	1069	Գոմս	1497	Կոզս	1011	Մալմս	724	Բօզարիս	186
Ալէքթս	3607	Գոնկս	2906	Կրօնս	1695	Մարէնկս	2273	Մաքթս	1113
Անտէլս	1541	Դորսս	895	Հիրս	775	Մարդէլլս	3709	Ցիրիս	1735
Արիօզզս	2377	Տիտս	4311	Հիտալկս	1581	Միքսատս	3557	Սիլվիս	1193
Պասանս	1822	Տօմինս	937	Հինաու	3720	Միլս	1057	Սբէրս	1200
Պօրտինս	1264	Տուրս	2383	Հօրաղիս	3600	Մօնդէպլլս	1735	Թասսս	1328
Պրանս	1076	Տրաքս	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլս	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիլս	841	Տինամս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Պրֆֆալս	4481	Էպրս	2464	Իտանս	5540	Օնիս	4100	Թօլէտս	1470
Դէյրս	1671	Էլտորատս	1520	Ճիւնս	1080	Մնմարիս	4036	Թորքիտս	487
Գալիքաս	1337	Էրազս	1841	Քէլէս	1053	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2429
Գամէս	1244	Էիտս	954	Քօլքինս	2307	Բալէրմս	1637	Վասրս	1914
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմս	1700	Բօլս	510	Վօլս	1289
Զիբակս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բիալիս	2229	Վօլթուրնս	2396
Սիսէրս	1834	Ֆրանչիսքս	4582	Լէքանդս	2272	Բինսլտս	1663	Եէտս	1850
Գլիս	2697	Կալիլէս	3060	Լիվօրնս	1643	Բօլլս	1613	Զէրս	1200
Գօլօրատս	4235	Կիրանս	1243	Լօրինցս	3191	Բօսէս	1789		

Մուրիլլս չոգենաւը, նաւապետ Ճօնսըն, ընդհանուր վաճառքով Հէլէն հոս կը սպասուի ամսոյս 7ին։

Լօրենցս չոգենաւը, նաւապետ Ուտ, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հալ և ամսոյս 12ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԴ ՐԻԶՕ

Թիւ 23—24, Քիւչիւք Մէյլէք խան, Գալաթիա 377

ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐ

Անոնք որ պղտութեան ենթակայ են ու չեն փոքթար դարման մը ընել, ապահովապէս ինքզինքին կը թունաւորեն անգգալաբար, որովհետեւ կերակուրները եթէ բնութեան օրէնքին հակառակ, օրերով ստամոքսին և ալիքներուն մէջ մնալով հոսին, նեխին փոխանակ մարսելոյ անոնց մատակարարու, թունաւոր միքրոպներ կ'արտադրեն որոնք արեան մէջ խառնուելով կամաց կամաց կը թունաւորեն զայն։ Հետեւաբար արիւնը կ'ապականի և անորոշակի պակաս, դժուարամարսութիւն, ստամոքսի տկարութիւն, գլխու ցաւ և պտոյտ, մելամաղձութիւն, եւն. առաջ կու գայ յաճախ պնդութիւն ունեցողներուն վրայ։ Բարիզի առաջնակարգ բժիշկներէն Տօքթ. Ֆրանք պնդութիւնը, պաղարը և ասոնցմէ ծագում առած հիւանդութիւնները հիմնապէս բուժելով, շատ մը վտանգներու առաջքը առնելու նպատակով հնարած է ՏՕՔԹ. ՖՐԱՆՔԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԴՆՂԱՀԱՏԵՐը որոնք եթէ կանոնաւոր կերպով գործածուին, ստամոքսն ու ալիքներ իրենց առողջութիւնը դանելով կերակուրը դիւրաւ կը մարսեն ու Պնդութիւնը կ'անհետի։

Տօքթ. Ֆրանքի առողջութեան դեղահատերը կը ծախսուին Կ. Պոլսոյ և գաւառներու դեղարաններուն և դեղեմբերանոցներուն մէջ։ 479 23—26

ՇՈՒՆԱՒՔԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒՏԵԱՆ ԵՒ ՀԱՇԵԿԱՆ

Ն. ՌԱՖԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Ցոմաբ ուղղակի Բարիզի համար.
Առաջին կարգի 245 ֆրանք. 2 կարգ 175 ֆրանք. Յեղեկութեաց համար դիմել Դրամագլխոյ Թօք Հանէ Քարտիսի մօտ։ 516 Թ. ԲԷՂՈՒԼ

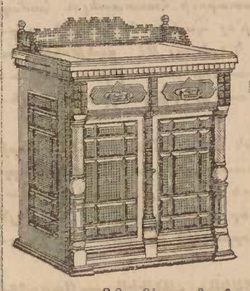

ՆԻՈՒ ՀՈՄ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԻԱԿ ԿԱՐԻ ՄԵԲԵՆԱՆ

Որ կը մրցի միւս բոլոր կարի մեբենաներուն
ՊԱՐԶՈՒԹԵԱՄԲ
ՏՈՒՈՒՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՐԱԳՈՒԹԵԱՄԲ
ԹԵԹԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԺԱՆԼ ԴԵԱՄԲ

Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ
ՈՐԴԻՔ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Կ. ՄԻԱՆԵԱՆ
Կեդրոնատեղին, Կ. Պոլիս, Պահչէ Գարու, Համիտիէ փողոց, Թիւ 7

Դնողներու համար վճարման եւ ամէն տեսակ դիւրութիւններ 575

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

HUNYADI JANOS

Անմիջական, ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ Տիեզերահռչակ ճամբաւ

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ

Պահանջելու է հետեւեալ անունը պարունակող պիտակով շիշեր

ANDREAS SAXLEHNER

Կը ծախուի դիմաւոր դեղավաճառներուն և դեղագործներուն քով։ 387

ԼԷ ԲՐՕՎԷՆՍ ՐԷՒԻՆԻ

LES PROVINCES RÉONIES

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ԻՊՐԻՒՔՍԷԼ

Ապահովագրական ընկերութիւն ընդդէմ հրդեհի
ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԸՆԿ. ԳՐԼՏԻ ԼԻՕՆԷ

Գլխաւոր Տնօրէնութեան Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ — Տնօրէն ընդհանուր Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Գալաթիա, Ճէլտիրիմ խան

Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին

Ա՛ԱՆՔԱՔ

ՀՐԵՒԵԼԻԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆ, ՀԱՄԲԱՒԱՍԻՐ ԵՒ ՏԱՐԱՆՈՒԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Եռամեայ գործունէութեան գումար 147 միլիոն։ | 1897ին մինչեւ 1897 վերջաւուտ գումար 930 միլիոն։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պ. Պ. Կոմս Էտմոնտ Զիչի, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական, Նախագահ
» Լիսաֆիզ Հոլեսս, Դերենպարգ.
» Թոզէֆ Հոլեսս, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական.
» Գեորգեն Նաքս, » » » » »
» Անդրեաս Բրոքէլ ֆոնՕՖՖԷՆ.
Գլխաւոր Քանկէն
Գան աք Վէնիկ-Ինկէնհայմ
Կառավարութեան Քոմիսէր
Պ. ՃԱՆ ՄԻՒՐ, կայս. և Թագ. Նախարարական խորհրդական
Ընդհանուր գործակալ. ԼԻՕՆԷԼ ՊՈՆՃԻ
ՅՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ. Բերա, Թիւնէլի հրապարակը, Սարաքիօղլուի առուն։
ԱՐԵՒԵԼԻԻ ՀԱՄԱՐ 202

ՅՐԵՏ. ԼԷՕՆԱՑԻ եւ ԸՆԿ.
ՇՈՒՆԱՒՔԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերպուլ և Ագլանտիկ գծի բաց. ...

Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թ
Վիրգորիան	10500	Ֆրանկիան	[illegible]
Ռայնեան	10500	Լիվերիրն	[illegible]
Քէլտիան	10500	Արբոն	[illegible]
Լանքասթրիան	9000	Այնէրիան	[illegible]
Ֆիլատէլֆիա	9000	Բրասիան	[illegible]
Գլասկոպիան	8000	Ամէրիկան	[illegible]
Ճորճիան	8000	Անտարկտիկ	[illegible]
Գոսդոնիան	8000	Ազգաշիրն	[illegible]
Ֆիրտինիան	3000	Լէսպիան	[illegible]
Ֆալէրնիան	3700	Մինսօ	[illegible]
Վալսնիան	3700	Օրոքոզ	[illegible]
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	[illegible]
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տեսակէն կը խնդրուի [illegible] ապրանքն այլուր փոխադրելու [illegible] լիքիոյ մաքսատունն հաճելու [illegible] հրահանգը դրկել չոգենաւի [illegible] նուազն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար [illegible]
ԷՅՎԱՐ ԼԱՖՈՆ
Գալաթիա, քարափին [illegible]
600 Հին տեղը մաքսատան

COMP RUSS

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՒՆԱՒՔԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւնք

Գշ. 22 4 Օտէսա ժամը 4ին [illegible]
Գշ. 23 5 Իզմիր, Բիրէ, Ալեքսանդրիա [illegible] 10ին միջօրէին առաւ [illegible] լով Աղեքսանդրիա, Բէյրութ-Լարնակա, Ֆամակուստա եւ Բէյրութ։
Եշ. 24 6 Օտէսա ժամը 0ին միջօրէին [illegible]
Եշ. 24 6 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսուն [illegible] Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ [illegible] Ցուտ ժամը 4ին [illegible]
Ուր 25 7 Օտէսա ժամը 4ին [illegible]

ՔԻՈՒՆԱՐԴ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՒՆԱՒՔԱՑԻՆ

Ամէն տարի [illegible] Ագլանտիկ

Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թ
Ումպրիա	7718	Գոռնիա	[illegible]
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	[illegible]
Սերբիա	7391	Մարաթոն	[illegible]
Ուրտնիա	7268	Ազաս	[illegible]
Բաւոնիա	5587	Սարկոսա	[illegible]
Սէֆալոնիա	5517	Քարթիա	[illegible]
Կալլիա	4309	Բայմիրա	[illegible]
Սիթիա	4357	Թրինիտատ	[illegible]
Ալէքթրս	2143	Մորոքքս	[illegible]
Էէտուար	1876	Քամբանիա	[illegible]
Շէրպուրկ	1614	Լուբանիա	[illegible]
Գաղալոնիա	4845		

Դիմել առ ՃՈԼԻ և ՍԻԹԷՐ
Joly et Seager
Մէյմանճիքի խան, Թիւ 6, 7, 8, [illegible]
Քիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց 255

Արտօնատէր ՋՈՐՋ ԵՈՒՍՈՒՖՈՒ

—)(87)(—

ԹԷՈՏՈՐ ՈՒԱԴԻՍ—ՏԸՆԹԸՆ

ՕԼՈՒԻՆ

Ի.

ՔՕՂԻՆ ԵՏԵՒԸ

Հ.

—Շա՛տ գեղեցիկ պէտք է մայրս, երբ երեսնէն չարուեցանք անոր առջեւ։ Նայեցէք քօղին թաղանթային հիւսուածին։

—Աւելի հոգիի երեւոյթ ունի քան թէ ճերմակ քօղի, այնպէս չէ՞, ըսաւ Սիլիֆորտ։

—Շոգիի՞ բացագանչեց Ուիլսըրսին քովի սենեակէն։ Այդ քօղին նկարիչը մասնաւոր առանձնաշնորհումներ ունէր։ Տղայութեանը սովորութիւն ունէր դարբինի մը հնոցին շուրջը մուխի վարագոյրի մը մէջէն դիտել դէմք մը, երբ տաք երկաթը կը թաղուի ջուրին մէջ. և դէմքը, տէր իմ, թէպէտ երկրաւոր յոգնութիւններէ սեւցած, հրեշտակի մը դէմքն էր։ Զարմանալի չէ ուրեմն որ այդ քօղին տակի նկարը միակը ըլլայ արուեստի մէջ։ Մարմնոյն գոյները ոչ ոնք մարդարտափայլ են և սակայն վարդագոյն կարծես դուրս կը ցայտին անոր մէջ, և սակայն չէք կրնար ըսել թէ ինչ է դէմքին վրայի ներկայ արտայայտութիւնը։ Բայց հիմա եկէք և տեսէք նոյն իսկ պատկերը։

Մայրս ու Սիլիֆորտ պահ մը ալ կեցան հոն ու յետոյ երկրաչիկ դուռներէն ներս անցան։

Բայց ես չհետեւեցայ իրենց, չէի կրնար։ Վանդի հիմա նախագիծին մէջ բան մը կար որ կը դիմէր ինձ, չէի գիտեր ինչու։ Դէմքին կերպարանքն էր, երկու քնացող հրեշտակներու մէջտեղ, քօղին ետեւը գտնուած և քօղին արտայայտուած կիրակարանքն էր որ կը շղթայէր զիս։

Ստուերագծուած վզին ու գլխին շուրջը երեւոյթ մը կար որ նայուածքս կը գամէր. ու երբ անոնց վրայէն աչքս կը դարձուցէի դէմքին վրայ ինկող քօղին, տեսել մը խլոյն կը մեծնայ աչքիս առջեւ, տեսի մը որ շունչս կը կեցնէր. այդ ձիւնափայլ թաղանթին մէջէն ինքզինքը ցոյց տալու համար ոգորող դէմքի մը տեսիլը. որո՞ւն դէմքն էր այդ։

. . . . . .

«Գեանդամբանին մէջ», մրմնջեցի, «զգայարանքներս ազատութիւն ունենան ինձի խաղեր խաղալու. բայց հոս և հիմա դատողութիւնս պիտի յաղթէ»։

Ու կեցայ նայեցայ քօղին։ Մինչեւ վերջը կրցայ լսել իւրաքանչիւր բառ այն խօսակցութեան որ կ'ելլար Ուիլսըրսինի, Սիլիֆորտի և մօրս միջեւ՝ անդին սենեկին մէջ պատկերին առջեւ։

—«Կարգէ դուրս գեղեցիկ պատկեր», կ'ըսէր Սիլիֆորտ. «բայց այդ դէմքն, իսկոյր, աւելի Եւրոպացիի մը դէմք ունի քան թէ Եգիպտացիի. ես շատ ժամանակ անցուցած եմ Եգիպտոս, չէ՞ք գիտեր»։

—«Ասիկա պատմական նկար մը չէ, տէր իմ ինչպէս Ֆիլիր Օլուին կ'ըսի, «արուեստին հոգին գոհացնող պաշտօնն է, տալ ինչ որ Զարդաչտ կ'անուանէ անհրեւոյթ իրականութեանց երեւելի պատկերները։ Կատարեալ գեղեցկութիւնը ազգութիւն չունի. անորն ալ նոյնպէս։ Կնոջ բոլոր կատարելութիւնները կը միանան անոր վրայ։ Ինչպէս ուրեմն կրնայ այլայլուիլ այս կամ այն ցեղին կամ ազգութեան խնդիր, ողորմելի յատկանիշներով։ Այդ նկարասիրին վրայ նայուած ատեն, տէր, աղդութիւնը կը մոռցուի և պէտք էր որ մոռցուի։ Տիպարն է այն իսկապէս գեղեցկութեան, որուն քաղաքներներ երբեք վերջուելի, բայց եթէ նամէ ճշգմարիտ արուեստի երկու հրեշտակներուն «հաւատքով և սէրով»։ Անիկա տիպարն է նաեւ բնութեան որուն գաղտնիքը՝ ինչպէս կ'ըսէ Ֆիլիր Օլուին՝ ոչ մէկ գիտուն թիւն գտնոյ կարդալ՝ բայց միայն «հաւատքի և սիրոյ» գիտութիւնը։

—«Կ'երեւայ թէ շատերու տիպարն է եղած. բայց շատ աղուոր է, այնպէս չէ՞, «Արտաքսյ կ-ոլգի գեղեցկի պատկեր։ Կարգէ դուրս գեղեցիկ կ'ինք, կ'ըսէր Սիլիֆորտ հաչտարարելչտով մը։ Շատ աղեցիկ գեղեցիկ է քան ոչ է Արեւելքի կին. բայց կ'ենթադրեմ թէ քոզ մը առած է իր վրայ իր բովանդակ կեանքին մէջ՝ մինչեւ հիմա։ Անոնցմէ շատերը շատամբ ակնարկներ ունին ու Արեւելքի տաք արեւուն մէջ կ'ապրին ու ատիկա կը սեւցնէ զիրենք. չէ՞ք գիտեր։

—«Հապա այս դէմքին իսկականը՞», ըսաւ մայրս ձայնով մը որ չատ յուզուած կ'երեւար։ «Կրնա՞ք բան մը ըսել ինձ այս նշանաւոր դէմքին իսկականին նկատմամբ։

—Իսկոյն տիպարը՞. յարեց Ուիլսըրսին. «շատ անգամ չի հարցուիր մեզ մեր տիպարներուն վրայով բան մը. բայց ատոր պէս տիպար մը միջակութիւնն անդամ հանճարով պիտի օժտէր, վասնզի թէպէտ առերեւոյթ կերպով և բարերար պատրանքով մը՝ երկրաւոր պտղավաճառի մը դուստր, վարանդի մէն էր ան ուրիշ ու լաւագոյն աշխարհէ մը։ Հոս այնքան գեղեցիկ չէ որքան երբ առաջին անգամ տեսայ զանի այն յիշատակելի օրը՝ արեւուն լոյսին մէջ, Իսմէքս փողոցին անկիւնը։ Գլխաբաց, ոտերը յղկուած փոշոտ՝ պէս պայլելով տեղ տեղ իր ծուրի ծուրի եղած ցնցոտիներուն պատուանդանին մէջէն, մինչ ինքը կը կենար անքթիթ նայելով իր շուրջը, Ս. Գիրքէն տուն մը մոլորելով և բոլորովին անգիտակից թէ քուրջերը հագած էր թէ թաւշեղէններ։ Իր աչքերը...

—Աչքերը, աչքերն են չէ՞ք տեսներ, աչքերն են որ բոլորովին ճիշդ չեն, ըսաւ Սիլիֆորտ։ Կապոյտ աչքեր սև թարթիչներով կարգէ դուրս գեղեցիկ են, տեսած չէ՞ք Եգիպտոսի մէջ։ Բայց կ'ենթադրեմ թէ տիկա բանի մըն ալ տիպարն է։ Տիպարները յաճախ կ'զգեստնեն զիս, չէ՞ք գիտեր։

—Բայց տեսարարանը Եգիպտոս չէ, տէր իմ, Կոլնթոս է, պատասխանեց Ուիլսըրսին։

Այս խօսակցութեան միջոցին ես անշարժ կը կենայի նախագիծին առջեւ։ Չէի կրնար շարժիլ. ոտքերս կարծես գամուած էին տախտակամածին՝ ակնկալութեան վայրագ զգացումով մը։ Ես բ հոն կեցած էի, հիանալի փոփոխութիւն մը կը թուէր զալ նկարին ցոյցուցած աքօղուած կերպարանքին վրայ։ Քօղը կարծես երթալով թաղանթանան կը դառնար, երթալով կը նմանէր այն «մուխին որուն բաղդատած էր զայն Սիլիֆորտ, մինչեւ որ վերջապէս կը վերածուէր մշուշի քօղի մը, լերան կռնակի փռուայեղ արեւագէմ մը ծիածանի գոյն գոյներնեներուն։ ու չիտակ իրի կը նայէին մանկական երջանկութեամբ պնչտացող երկու կապոյտ աչքեր, Սովոմի վրայ լճակի մը վերեւ ծածանող կարմիր մշուշներուն մէջէն։

Սիրոս գիտէր ալ թէ վերջապէս գտնուած էր ան՝ թէ քովի սենեակին մէջ ինչ քանի մը եարտա հեռուն՝ մայրս Սիլիֆորտն ու Ուիլսըրսին՝ Ուիլսըրսին աքօղուած դէմքին պատկերը կը գիտցայ՝ յայտնի էր իրեն այնքան պարզ ... ցորոշ կերպով, որպէս թէ իմ աչքերս տեսին զայն, և սակայն չէի կրնար շարժիլ։ Այո, գիտէի թէ հիմա ... մուրալի մը էր փողոցին մէջ, ... աարկեալ մը՝ Լոնտոնի որդիներն ... մէջ, ոչ ալ սովատանջ մը՝ աղտոտ ... արդի մը մէջ. այլ թէ ապահով էր ... ի մարդու մը հոգատարութեան ... թեան տակ։ Գիտէի թէ իրեն կը ... միայն Լայն երկրաչիկ դուռներէն ... մանել՝ տեսնելու համար զանի Ուիլսըրսինի պատկերին մէջ, տեսնելու ... զանի հագած այն սարդերով էգիպտական պատգարոյն պատմանաը և ... գոյն կրնոյը զոր այնքան կենդանի ... պով նկարագրած էր Ուիլսըրսին կամ ... մէջ. և սակայն սպասումն ի՞նչ ... կրնար շարժիլ։

Թարգմ. ՀՐԱՆՈՏ ԵԱՆԷՆՑ

(Շարունակելի)